

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1880. Första Kammaren. N:o 15.

Onsdagen den 10 Mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 3 Mars f. m.

Upplästes och godkändes Stats-Utskottets förslag dels till Riksdagens skrifvelse N:o 4, till Fullmäktige i Riksgäldskontoret, angående Riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som förflutit sedan början af 1879 års riksdag, dels ock till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 5, angående Norbergs jernvägs nya aktiebolag.

Upplästes och godkändes Lag-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrifvelse N:o 6, angående förändrad lydelse af sista punkten i 1 § af 24 kap. Byggningsbalken.

Upplästes två protokoll af följande lydelse:

År 1880 den 9 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i Riksbanken jemte suppleanter för dem; och befunnos, efter valförrättningarnas slut, hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Grefve Lewenhaupt, Carl Magnus Casimir, Kapten; med 48 röster,

Öfrige fullmäktige:

Herr Arnberg, Johan Wolter, Filosofie Doktor med 48 röster,
» Dufwa, Alfred Wilhelm, vice Häradshöfding... » 48 »
» von Ehrenheim, Per Jacob, f. d. Statsråd..... » 48 »

Första Kammarens Prot. 1880. N:o 15.

Friherre Fock, Alfred Henrik Eduard, Kansliråd ...	med 48 röster,
Herr Larsson, Liss Olof, i Vestannor, Hemmansegare	» 48 »
» Richter, Fredrik, Sekreterare i Jernkontoret...	» 48 »

Suppleanter:

Herr Smerling, Leonard, Grosshandlare	med 48 röster.
» Olsson, Ola Bosson, Ledamot af Riksdagens Andra Kammare.....	» 47 »
» Österling, August, Grosshandlare.....	» 46 »

Sv. Lagerberg.
E. Key.

A. G:son Bennich.
I. Lyttkens.

År 1880 den 9 Mars sammanträdde Kamrarnes valmän för att, jemlikt 71 och 73 §§ Riksdagsordningen, utse Riksdagens fullmäktige i Riksgäldskontoret jemte suppleanter för dem; och befunnos efter valförrättningarnas slut hafva blifvit utsedde till

Ordförande:

Friherre Åkerhielm, Johan Gustaf Nils Samuel, Öfverstekammarjunkare	med 47 röster,
sedan en valsedel på grund af felaktighet blifvit kasserad;	

Öfrige fullmäktige:

Herr von Stockenström, Carl Reinhold Polhem, Bruks- egare	med 48 röster,
» Samzelius, Per, Sekreterare	» 48 »
» Mallmin, Erik Johan, Godsegare	» 48 »
» Themptander, Oscar Robert, Byråchef	» 48 »
» Anderson, Frans Albert, Kammarråd	» 48 »
Friherre Nordenfalk, Johan, Godsegare	» 48 »

Suppleanter:

Herr Åbergsson, Anders Viktor, Revisionssekreterare, med 48 röster,	
» Ericson, Carl Wilhelm, Major	» 47 »
» Biesert, Johan Niklas, Ledamot i Riksdagens Andra Kammare.....	» 46 »

Sv. Lagerberg.
E. Key.

A. G:son Bennich.
I. Lyttkens.

Herr Talmannen hemställde, att dessa protokoll skulle läggas till handlingarne samt Riksdagens Kanslideputerade om deras innehåll underrättas med anmodan att låta uppsätta och till Kamrarne

ingifva förslag dels till förordnanden för de valde, dels ock till underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t med anmälan om de verkställda valen; hvilket bifölls.

Fortsattes föredragningen af Lag-Utskottets Utlåtande N:o 12.

*Utskottets förslag till förordning om jordegares rätt öfver vatt-
net å hans grund.*

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.*

12 §.

(Forts.)

Friherre Hamilton: Jag nödgas anhålla att mot den nu föredragna paragrafen få framställa vissa betänkligheter. Här stadgas att, om vattenmärke blifvit satt, åligger verkets egare att i allt hvad på hans åtgärd ankommer så förfara, att vattnet ej må stiga öfver märket. Det lärer väl i allmänhet vara svårt att säga, att en meniska vid ett eller annat tillfälle gjort *allt* hvad på henne ankommer för vinnande af något visst ändamål, och jag ber att med ett exempel få belysa, huru förhållandet skulle blifva, om detta stadgande blefve lag. Om en vattenverksegare midt på sommaren, då i allmänhet ingen stark nederbörd är att vänta, har ringa vattentillgång, så söker han naturligtvis att hålla upp vattnet så nära mot märket som möjligt, men är derjemte rädd att det skall stiga deröfver. Nu kan det inträffa att en reguperiod börjar, såsom händelsen var i Juli månad sistlidet år, och egaren af vattenverket måste då sväfva i oro för att han möjligen icke gör allt hvad på honom ankommer för att hindra vattnet att stiga öfver märket. Han drager derföre upp sina bottenluckor och sänker derigenom vattnets nivå med en eller annan fot; men så upphör regnet och den befarade floden kommer icke. Emellertid har vattenverksegaren för att förekomma denna minskat sin vattentillgång för hela sommaren och nödgas till följd deraf vidkännas stor förlust, som äfven drabbar alla nedanför liggande verk. Går han åter icke tillväga på detta sätt och regnet fortsätter ytterligare några dagar, ökas vattnet äfven i de ofvanför liggande sjöarne och störtar ned i hans reservoir, så att vattnet der stiger öfver märket. Han blir då stämd af de ofvanför honom boende jordegarna, derför att han dragit upp bottenluckorna för sent, och sannolikt dömd till skadeersättning, då ostridigt är, att han kunnat genom ett tidigare uppdragande af luckorna förekomma att vattnet stigit till sådan höjd. I hvilket fall som helst har han alltså svårt att veta, huru han skall reda sig. På grund häraf har det förefallit mig, som om det vore tillräckligt, att åtgärder för vattnets sänkande vidtoges, då vattnet verkligen stigit öfver märket, och jag har derför förenat mig med Herr Lothigius om den af honom afgifna reservation, enligt hvilken första delen af den föredragna paragrafen skulle erhålla följande lydelse:

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.*

(Forts.)

»Har vattenmärke blifvit satt, åligge verkets egare att, när vattnet stiger öfver märket, i allt hvad på hans åtgärd ankommer så förfara, att vattnet må åter bringas till den med vattenmärket betecknade höjd.»

Jag tror, att ett sådant stadgande skulle mera motsvara billighetens fordringar, ehuru jag erkänner, att det kan leda till hårdhet å andra sidan. Då jag emellertid erhållit kännedom om, att paragrafen blifvit af Andra Kammaren till Utskottet återremitterad, och denna Kammare måhända icke är benägen att antaga det af mig förordade förslaget, ber jag, för den händelse detta icke vinner understöd eller af någon annan ledamot i Kammaren yrkande om dess antagande göres, att nu få yrka återremiss af den föredragna paragrafen.

Herr Jöns Pehrsson: Det förefaller mig som om vid denna paragraf lagstiftats af personer, som icke egt tillräcklig praktisk erfarenhet om, huru förhållandet skulle blifva, derest paragrafen antages enligt den af Utskottet föreslagna lydelsen. Enligt mitt förmenande bör väl en vattenverksegare ega rättighet att bygga en dam till viss höjd, men icke tvingas att vidtaga alla åtgärder, som kunna på honom ankomma för att icke vattenhöjden skall stiga öfver märket. Vattenmärkets betydelse bör väl uppfattas så, att dermed afses, att dambyggnaden må uppföras till samma höjd som märket; men sedan ligger det inom omöjlighetens område att vid alla möjliga tillfällen, såsom t. ex. då stor vattenflod inträffar, så reglera vattnet, att det icke någon gång kan stiga öfver märket. Detta skulle leda till de mest orimliga förhållanden. Vattenverksegaren skulle i följd deraf kunna tvingas att rivra ut hela dammen och detta skulle kanske ändock icke göra tillfyllest. Han kunde möjligen då försvara sig med, att han gjort allt hvad på honom ankomme, och derigenom blifva fritagen från ansvar; men då, enligt hvad jag förut nämnt, vattenmärket endast bör beteckna dambyggnadens tillåtna höjd, önskar jag för min del, att paragrafen må återremitteras och att Utskottet må noga betänka detta förhållande, emedan det vid den praktiska tillämpningen kommer att ega en sådan betydelse, att det af Utskottet föreslagna stadgandet blir omöjligt att efterlefva och kommer att föranleda en mängd tvister grannar emellan.

Herr Wallenius: Då man nu går att stifta en ny lag för vattenverksegare, hade jag föreställt mig, att man deri skulle inrymma sådant, som vore öfverensstämmande med billighet och rättvisa, och icke alltför absurda stadganden. I den gamla lagen är föreskrifvet, att damlucka skall hållas öppen från Maj månad och till fram på hösten, antingen skada sker eller ej. Mig förefaller det egendomligt, att ett sådant stadgande förefunnits, på grund hvaraf man icke egt rätt att stänga damluckan och begagna vattnet, som finnes ofvanför, äfven om skada deraf icke sker, utan att man i stället skall tvingas att ovillkorligen draga upp damluckan. Jag vet

visserligen, att i folkmedvetandet ingått den föreställningen, att man icke påyrkar damluckas uppdragande under nämnda tid; men jag kan icke fatta, hvarför, då så förhåller sig, att den föreställningen ingått i folkmedvetandet, icke äfven kan införas ett enahanda stadgande i lagen, att nemligen damlucka icke behöfver öppnas vid annat tillfälle, än då skada sker deraf, att den hålles stängd.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet &
hans grund.*

(Forts.)

Jag ber att få bifoga dessa anmärkningar vid den återremiss, jag hoppas Kammarerna kommer att besluta beträffande den nu föredragna paragrafen.

Herr Lagerstråle: Den siste ärade talaren framdrog ett stadgande ur den nu gällande lagen, hvilket han antog innefatta en stor obillighet mot egare af vattenverk. Detta stadgande är i den nya lagen borttaget, så att jag vet icke, hvarför den ovilja, som det samma kunnat framkalla, skall öfverflyttas på det nya lagförslaget. Uti detta förutsattes, att enligt den pröfning, som jemlikt 11 § kommer att göras, skola fastställas sådana bestämmelser, hvilka efter menskligt bedömande kunna tjena till ledning för vattenverksegare och jordegare, så att ingenderas rätt förnärmas. Något måtte väl på förhand böra vara stadgadt, och om man då icke vill inskränka sig till någon viss tid för damluckans öppenställande, bör väl vattenmärke utsättas med föreskrift att vattnet icke, så vidt undvikas kan, får stiga öfver det märket. Hvad som förekommer i 1 momentet afser ju endast, att för vattenverksegaren framhålla hans skyldighet att söka, såvidt på hans åtgärd ankommer, ställa sig stadgandet till efterrättelse. Då till följd af inträffande naturförhållanden sådant blifver omöjligt, kan detta icke läggas honom till last. Jag tror sålunda, att det här föreslagna stadgandet icke innefattar någon obillighet, utan att det är ändamålsenligt för att gifva helgd åt den föreskrift, som meddelats i 11 §. Då emellertid denna paragraf redan blifvit af Andra Kammarerna återremitterad och yrkande derom jemväl här framstälts, vill jag icke motsätta mig en återremiss, men ber att få på förhand förklara, att deraf icke må anses följa, att den ena eller andra af de åsigter, som blifvit här uttalade, skall af Uttöskottet omfattas.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, hvilken proposition med ja besvarades.

13—17 §§.

Biföllos.

18 §.

Friherre Hamilton: Jag föreställer mig att, då 10 och 11 pa-

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.*

ragraferna blifvit återremitterade och dessa paragrafer här äro åbe-
ropade, äfven denna paragraf bör till Utskottets förnyade behandling
återförvisas.

Forts.)

Herr Lagerstråle: Jag kan icke opponera mig mot en återremiss af den nu föredragna paragrafen; men jag föreställer mig att, huru än 10 och 11 §§ komma att lyda, bör väl denna paragraf innefatta en hänvisning till de stadganden, som i dem förekomma. Då dessutom Andra Kammaren redan godkänt denna paragraf, skulle en återremiss af densamma icke leda till annat än att Utskottet hemställde till Första Kammaren, att den måtte i ämnet fatta beslut, och detta beslut torde icke kunna blifva något annat, än hvad Utskottet här föreslagit, Kammaren förbehållet att i afseende å 10 och 11 §§ besluta hvad den anser bäst.

Friherre Hamilton: Jag finner den föregående talarens anmärkning fullt befogad och afstår därför från mitt yrkande om återremiss.

Öfverläggningen förklarades slutad och paragrafen bifölls.

19 §.

Bifölls.

20 §.

Herr Asplund: Jag får för min del hemställa, huruvida det icke vore lämpligt att till Lag-Utskottet återförvisa denna paragraf, med anledning af den återförvisning utaf 10 och 11 §§, som redan skett. Dessa paragrafer hafva sådant sammanhang med hvarandra, att det lätt kan hända, att Kammaren i afseende å de redan återförvisade paragraferna vill fatta ett beslut, som kan inverka på den nu föredragna paragrafen. Visserligen har Kammaren beslutat, att om, i följd af återförvisningen, Lag-Utskottet skulle stanna i ett beslut, som påkallade ändring jemväl af icke återförvisade paragrafer, Lag-Utskottet skulle ega föreslå sådan ändring; men då Andra Kammaren redan för sin del antagit 10 och 11 §§ och Lag-Utskottet således i afseende å dem endast kan till denna Kammare hemställa, att Kammaren måtte fatta sitt beslut, vore det önskligt, att Kammaren dervid hade fria händer jemväl i afseende på den nu föredragna paragrafen. Jag yrkar alltså, att den måtte till Utskottet återremitteras.

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, hvilken proposition med ja besvarades.

21, 22 och 23 §§.

Biföllos.

24 §.

Friherre Hamilton: Med anledning af det beslut, Kammaren fattat rörande 7 §, får jag hemställa, att ur 24 § måtte uteslutas följande ord: »äfvensom vattenled för fiskens gång».

Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.

(Forts.)

Herr Lagerstråle: Ehuru väl jag för min del yrkat bibehållande af den 7 §:s ursprungliga lydelse och således att 3 momentet, som handlar om vattenled, icke måtte derur borttagas, får jag dock erkänna, att, sedan Kammaren fattat ett mot detta mitt yrkande stridande beslut och förklarat 3 momentet i 7 § böra uteslutas, jag anser deraf följa, att de utaf Friherre Hamilton nyss anmärkta orden skola ur denna paragraf utstrykas. Paragrafen erhåller då följande lydelse: »Angående allmän farled och flottled vare, utöfver hvad denna förordning derom innehåller, gällande hvad särskildt föreskrifves».

Om handläggning af frågor angående väg eller bro öfver vattendrag är särskildt förordnad.

Herr von Koch: Så vidt jag inhemtat, har 7 § i förevarande lagförslag icke blifvit återförvisad af Andra Kammaren, utan endast af den Första. Då det därför måhända kan ifrågakomma någon jemkning i lydelsen af denna 7 § och den, enligt hvad redan blifvit medgifvet, dermed sammanhängande 24 §, tror jag det vara bäst att återremittera jemväl sistnämnda paragraf. Jag har dertill äfven en annan anledning. Vi talade vid sista plenum om de särskilda sätt, på hvilka man hänvisade till stadganden i andra författningar. Här hafva vi för meddelandet af sådan hänvisning flera olika uttryck, nemligen i 1 momentet af den nu föredragna paragrafen:» — — vare, utöfver hvad denna förordning derom innehåller, gällande *hvad särskildt föreskrifves*», i 2 momentet: »Om handläggning af frågor angående väg eller bro öfver vattendrag *är särskildt förordnad*», och i nästa paragraf: »Om fiskerättighet och hushållning med fiskevatten *är särskildt stadgad*». Der är således särskildt stadgad, särskildt förordnad och gällande *hvad särskildt föreskrifves*. Jag tror, att det vore bra, om Lag-Utskottet vid denna riksdag, i afseende å nu förevarande lag och sedermera allt framgent försökte införa en sådan terminologi, att man viste, huruvida hänvisningen syftar till en civil eller ekonomisk lag. Ett motsatt förfarande kan lätt leda till misstydingar; man kan draga sådana slutsatser, som att lagstiftarne i den ordning, som gäller för behandling af civil lag, vilja på något sätt sanktionera hvad som står eller kommer att stå i en ekonomisk författning. Jag är icke nu beredd att säga, hvilka uttryck för de olika slagen af hänvisningar jag helst skulle vilja hafva, emedan jag egentligen först under handläggningen af förevarande lagförslag kommit att något allvarligare tänka på denna

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.*
(Forts.)

sak; men det vore väl, om Lag-Utskottet, som har bättre tid att öfvertänka saken och bland sig räknar många lagfarna ledamöter, ville taga denna omständighet i öfvervägande. Jag föreställer mig emellertid, att man vid hänvisning till civil lag borde citera det åsyftade lagstadgandet eller åtminstone bestämdt angifva det, under det man för hänvisning till ekonomisk författning kunde nyttja en viss term, såsom till äfventyrs »hvad särskildt föreskrifves». Jag anser således det äfven med afseende härå vara bäst att paragrafen återförvisas.

Herr Lagerstråle: Jag kan icke underlåta att i någon mån bemöta den siste talarens yrkande; ty att uppdraga giltiga gränslinier emellan den civila och den ekonomiska lagstiftningen vore för Lag-Utskottet ett arbete, som jag betviflar att det mäktade utföra. Den här ifrågavarande paragrafen syftar, åtminstone beträffande den angående allmän farled och flottled lemnade hänvisningen, på de två författningar, vi hafva att efter denna behandla i den för stiftande af civil lag stadgade ordning. I dessa författningar åter lemnas hänvisningar till de kompletteringsförfattningar, som på administrativ väg kunna tillkomma.

Jag vill icke motsätta mig den yrkade återförvisningen, men anser dock lämpligast att redan nu bifalla hvad Friherre Hamilton föreslagit.

Herr von Koch: Jag har icke åsyftat att åt Lag-Utskottet uppdraga att bestämma någon allmän gräns mellan den civila och ekonomiska lagstiftningen; men då Utskottet vid behandling af ett visst föreliggande lagförslag väl måste göra klart för sig, om deri utpekade stadganden, till hvilka hänvisning lemnas, äro af civil lags natur eller icke, har jag ansett detta kunna utmärkas genom beagnande af olika uttryck för hvarje af dessa fall.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att i afseende å den förevarande paragrafen, hvars antagande utan ändring ej af någon ledamot äskats, hade yrkanden blifvit gjorda dels om bifall till paragrafen oförändrad, dels om bifall till paragrafen med uteslutande af orden: »äfvensom vattenled för fiskens gång», dels ock om paragrafens återförvisning.

Härefter gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, sedermera proposition på densammans antagande med ofvansagda ändring, då svaren utföllo med många så väl ja som nej, och slutligen proposition på paragrafens återförvisning, hvilken proposition på enahanda sätt besvarades; hvarefter proposition på bifall till paragrafen med merberörda ändring förnyades, och sedan dertill svarats många ja och nej i blandning, förklarade Herr Talmannen sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

Sedan votering begärts och Kammaren, på Herr Talmannens framställning, såsom kontraposition antagit återremiss af paragrafen, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition: *Förordningsförslag om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund.*

Den, som bifaller 24 § i Lag-Utskottets förslag till förordning om jordegares rätt öfver vattnet å hans grund med den ändring, att orden »äfvensom vattenled för fiskens gång» uteslutas, röstar

(Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, återförvisas paragrafen.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 48.
Nej — 31.

25 §.

Bifölls.

26 §.

Herr Grefve Strömfelt: Ändamålet med denna paragraf är att tillförsäkra redan anlagda verk och inrättningar, det ingen rubbning i bestående förhållanden skall åsamkas dem genom antagande af det föreliggande förslaget. I nya lagberedningens förslag till lag har denna paragraf följande lydelse: »Genom denna förordning göres ej rubbning i den rätt och frihet, som bergverk så ock skattlagda qvarnar och fiskverk förunnad är, ej heller i annan särskild rättighet att vattendrag stänga eller uppdämma eller i öfrigt öfver vattnet förfoga annorledes än med ofvan gifna stadganden öfverensstämmer. Lag samma vare, om annan lagligen tillkommen rätt till vattnets nyttjande.» Högsta Domstolen gjorde härvid den anmärkning, att der föreläge två uttryck för samma sak, af hvilka det ena kunde aflägsnas. I Kongl. Maj:ts nådiga proposition har äfven det ena uttrycket blifvit borttaget, nemligen »särskild rättighet», och det andra »lagligen tillkommen rättighet» bibehållits. I Lag-Utskottets utlåtande har detta uttryck blifvit förändradt till »laglig rättighet», på grund deraf att Utskottet velat tydligt utmärka, att ingen tvekan borde uppstå om att man här afsett äfven urminnes häfd.

Kammarens ledamöter känna helt visst, att många ganska gamla

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.*

(Forts.)

verk och inrättningar finnas i vårt land, som måhända icke hafva så alldeles hvad man nu för tiden menar med laglig rätt till det vatten, hvaröfver de förfoga. Paragrafen afser att icke någon rubbning skall göras i sådana verks fri- och rättigheter. Här är således af största vikt att finna ett fullt betryggande uttryck. Två af Utskottets ledamöter, båda jurister, hafva reserverat sig mot Utskottets förslag i denna del och i sin reservation förklarar, att uttrycket »laglig rättighet» icke syntes dem tillfredsställande, då ju hvarje rättighet, som staten erkände, vore laglig och staten icke visste af andra rättigheter än de lagliga. Dessa reservanter hafva ansett det lämpligare att här använda uttrycket »annan särskild rättighet» och förmenat, att detta utmärkte just det man här velat säga. Då Högsta Domstolen icke underkänt användandet af detta uttryck och man väl får anse det mera omfattande än uttrycket »laglig rättighet», vågar jag vördsamt hemställa om återremiss af denna paragraf i ändamål att få uttrycket »laglig rättighet» utbytt mot »särskild rättighet».

Herr von Koch: Euligt mig lemnade upplysningar har denna paragraf blifvit af Andra Kammaren återremitterad. Här är egentligen endast fråga om paragrafens redaktion, men äfven den kan vara af vikt. Det står på andra raden: »så ock *skattlagda* qvarnar». Efter år 1863, då qvarnräntan afskaffades, hafva, åtminstone i min hemort, många qvarnar blifvit byggda utan att skattläggas. Jag tror emellertid icke, att meningen är, att ej de skola få vara såsom de äro, utan att denna lag skulle hafva retroaktiv verkan i afseende på dem. Utan att vilja påstå mig hafva funnit den rätta termen, föreställer jag mig dock, att det vore bättre att här begagna orden »så ock redan anlagda qvarnar».

Här har redan blifvit framställd en anmärkning med afseende å det i paragrafen förekommande ordet »laglig». Derom har varit mycken tvist, och många förslag hafva blifvit väckta för att finna det bästa uttrycket. För min del tycker jag det vara nog att säga »annan rättighet»; ty en rättighet, som icke är laglig, är icke någon rättighet. Rättigheter kunna nu hafva uppkommit på olika sätt, genom öfverenskommelse, domslut, urminnes häfd etc.; och alla de rättigheter, som existera, då lagen träder i kraft, föreställer jag mig böra bestå. — Jag yrkar icke någon förändring i paragrafens innehåll, endast i dess ordalydelse, och jag yrkar dess återremitterande till Utskottet, så mycket hellre, som den af Andra Kammaren redan blifvit dit återförvisad.

Herr Samzelius: Ehuru jag icke reserverat mig mot den förevarande paragrafen, så ber jag dock att för min del få medgifva riktigheten af den gjorda anmärkningen, att uttrycket »*laglig*» här på denna plats är något oegentligt, ty en rättighet, som icke är laglig, är i sjelfva verket ingen rättighet. Uttrycket har tillkommit på det

sätt, att det i den Kongl. propositionen står »*annan lagligen tillkommen rättighet*». Då strök Utskottet bort »*tillkommen*», emedan man trodde att urminnes häfd icke derigenom skulle blifva tillräckligt skyddad; ty huru den tillkommit, kan icke utredas, och således kan man icke säga, att *tillkomsten* deraf är fullt laglig. Då nu Andra Kammaren redan har återremitterat förevarande paragraf, och då de olika förslag, som här redan blifvit framställda till ändring i denna paragraf, nemligen »*särskild*» och »*lagligen bestående*», synas mig icke vara fullt tillfredsställande, så tror jag att det vore bäst, om Lag-Utskottet finge försöka att utfinna något uttryck, som kunde vara lämpligt och godt. Jag förenar mig därför i yrkandet om återremiss.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.*

(Forts.)

Herr Lagerstråle: Jag instämmer i yrkandet om återremiss och vill blott hafva anmärkt, att det uttryck, som kan blifva valdt, måste vara sådant, att det samma *icke* i paragrafen inrymmer *olagligen* tillkomna, fastän redan befintliga verk. Det får *icke* vara så vidsträckt, att det skyddar de *utom lagen* varande verken och anläggningarna. För min del tror jag, att det är rätt svårt att kunna finna det rätta uttrycket och flera olika förslag hafva också varit framställda. Äfven det i Kongl. Maj:ts proposition begagnade uttrycket »*skattlagda qvarnar*» har inom Utskottet varit föremål för öfverläggning, huruvida det borde få stå kvar eller icke, men man ansåg slutligen, att det, om också icke fullt lämpligt, åtminstone icke borde kunna föranleda till misstyndning af lagen, och då Utskottet i allmänhet hyst den åsigten, att man icke borde förändra Kongl. Maj:ts proposition, der sådant icke vore nödvändigt till undvikande af tvetydighet, så lät Utskottet det nämnda uttrycket kvarstå.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, som med ja besvarades.

Det slutliga stadgandet.

Herr Lagerstråle: Under Utskottets öfverläggningar har en af dess ledamöter framställt det spörsmålet, huruvida, vid det förhållande att Utskottet tillstyrkt åtskilliga förändringar i Kongl. Maj:ts proposition, man icke äfven borde föreslå, att den tidpunkt, då författningen borde träda i verket, borde lemnas öppen på den grund, att de föreslagna ändringarna eller andra, som Riksdagen kunde komma att besluta, möjligen skulle föranleda dertill, att dessa författningar tillika med de stadganden, som i administrativ väg äro erforderliga, icke hunne utfärdas före den 1 Januari 1881, hvilken tidpunkt är förutsatt såsom den, från hvilken den nya lagen skulle gälla. Man ansåg emellertid, att de ändringar, som Utskottet tillstyrkt, icke vore af den omfattning, att de borde verka till för-

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet å
hans grund.
(Forts.)*

ändring af den tidsbestämmelse Kongl. Maj:t föreslagit. Nu är dock onekligen förhållandet något olika, i ty att här skett återremiss i syfte att få åtskilliga rätt genomgripande ändringar i lagen. Hvilket resultat, som deraf kan blifva följden, torde ännu vara för tidigt att kunna förutse.

Jag för min del tror icke heller, att man redan nu behöver besluta något annat med afseende på tidpunkten för lagens trädande i kraft, än hvad som här är föreslaget, nemligen att det skulle blifva den 1 Januari 1881, emedan Riksdagens redan fattade beslut i afseende på föredragningsättet har medgifvit Utskottet rätt att i följd af blifvande återremiss äfven föreslå de jemkningar i redan afgjorda stadganden, som af en återremiss kunna föränledas. Deraf vill jag för min del hemta bemyndigande för Utskottet att det, i fall hvad som nu kan komma att föreslås skulle innefatta så genomgripande förändringar, att det vore fara för att den utsatta tiden vore för kort, äfven då få hemställa till Kammaren om utsättande af någon annan tidpunkt. Jag har blott velat på förhand tillkännagifva detta, på det att det icke må anses oförberedt, om från Utskottet kommer att framställas något förslag angående ändring af den tidpunkt, från hvilken lagen skall träda i kraft.

Öfverläggningen förklarades slutad och stadgandet bifölls.

Rubriken och ingressen.

Grefve Strömfelt: Under den diskussion, som egt rum rörande det nu genomgångna förslaget, har intet yrkande blifvit gjordt att i detsamma måtte inrymmas något angående den defensiva vattenrätten. Öfverskriften »jordegares rätt öfver vattnet å hans grund» omfattar dock, enligt mitt förmenande, ovedersägligen hela den defensiva vattenrätten, men i det föreliggande förslaget finnes intet ord derom, icke ens så mycket som en hänvisning till lagen om den defensiva vattenrätten, utan der säges blott att derom är »särskildt stadgadt». Det torde likväl icke lida något tvifvel, att den stora allmänheten eger rätt att fordra, att i en utfärdad lag verkligen de ämnen, som lagens öfverskrift angifver, finnas behandlade. Jag vågar derfor på grund af det anförda vördsamt anhålla om återremiss af öfverskriften i ändamål att deri må inrymmas sådan begränsning, att den samma verkligen uttrycker hvad lagen innehåller.

Herr Lagerstråle: Det är icke för att instämma med den talare, som näst före mig hade ordet, som jag begärt detsamma, utan jag vill blott fästa uppmärksamheten derpå, att, som Kammaren beslutat om återremiss af 10 och 11 §§, der det stadgas om de former som böra iakttagas, då vattenverk skola anläggas, det måhända deraf torde böra följa, att denna ingress bör till Utskottet återremitteras, emedan den omfattar ämnen som äfven omtalas i de

återremitterade paragraferna, nemligen om sättet för föregående undersökning vid inrättandet af vattenverk. Om ett blifvande beslut skulle syfta derhän, att en föregående undersökning innan vattenverk får anläggas, blefve af Utskottet tillstyrkt, i hufvudsakligen enahanda form som det nu gällande förfaringssättet, så borde sjelfva ingressen något förändras. Jag får därför på denna grund anhålla om återremiss af den föredragna ingressen.

*Förordnings-
förslag om
jordegares rätt
öfver vattnet
å hans grund.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall hvad Utskottet i förevarande hänseende föreslagit, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, hvilken proposition med ja besvarades.

Utskottets förslag till förordning om allmän flottled.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

1 §.

Herr Anderson: Under min embetsverksamhet har jag varit i tillfälle att erfaras, i huru hög grad ofullkomliga och otillfredsställande nu gällande bestämmelser angående flottled och flottning äro och huru svåra de mången gång hafva varit att tillämpa. Jag helsar därför med glädje det lagförslag, som nu föreligger, hvilket enligt min uppfattning på ett rättvist och billigt sätt skiljer mellan de intressen, som härvid förekomma, nemligen å ena sidan skogs- egarnes intresse och å den andra strandvattenverks- och fiskeri- egarnes rätt och intresse. Härmed vill jag dock icke hafva sagt, att jag för min del i allo godkänner de förändringar Lag-Utskottet föreslagit i Kongl. Maj:ts proposition. — Vid början af öfverläggningarna inom denna Kammare förliden Lördag angående det nyss slutbehandlade lagförslaget yttrade en talare, att allmän flottled icke vore en »res communis omnium», emedan det endast vore ett färre antal personer, som begagnade sig af den samma. Jag ber likväl att få fästa uppmärksamheten derpå, att våra största skogar äro belägna på ett betydligt afstånd från hafvet och att villkoret för att kunna tillgodogöra sig deras afkastning äro lämpliga kommunikationsleder för skogsprodukterna, men på jernvägar och landsvägar kunna skogsprodukter icke framforslas längre sträckor, utan att kostnaderna blifva allt för stora. Den enda naturliga kommunikations- leden för dessa produkter blir därför våra strömmar. Flottlederna bereda tillfälle till utkomst för den talrika befolkning, som inom Norrland och öfriga provinser, der flottning i vidsträcktare skala bedrifves, sysselsätter sig med skogshygge, med timmers transport till vattendragen, med sjelfva flottningen, med timmerförädling vid sågverken och slutligen med den förädlade varans transport till konsumtionsorterna så inom som utom landet. Staten är såsom bekant en mycket stor skogsegare. Statens skogar tillika med de skogar, som tillhöra menigheter och allmänna inrättningar, omfatta

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*
(Forts.)

en yta af närmare 50 millioner kvadratrefvar. De i enskild ego befintliga skogarne äro ännu mycket vidsträcktare. Af sina skogar har staten för närvarande i årlig inkomst omkring 1 million kronor. Skulle emellertid rättigheten att bygga flottled försvåras eller rent af omintetgöras, så är det antagligt, att denna inkomst komme att betydligt sjunka. Skulle deremot detta lagförslag i sina hufvudsakliga delar godkännas, så kan man med skäl hoppas att med en klok skogshushållning denna inkomst i en icke allt för aflägsen framtid kommer att betydligt stiga till fromma för den skattdragande befolkningen.

Derest flottning möjliggöres, komma också trävarorna att framdeles liksom hittills utgöra den förnämsta af våra exportartiklar och derigenom tillskynda landet stora fördelar. I motsatt fall skulle trävaruexporten komma att sjunka ganska betydligt och i följd deraf skulle också varutbytet med främmande länder komma att betydligt minskas, och detta åter skulle i sin ordning föranleda till aftagande af den allmänna välmågan inom vårt land. Jag anser därför att med frågan om allmän flottled är förenadt ett stort och allmänt intresse, och jag tror mig således kunna på goda skäl bebeckna allmän flottled såsom en »res communis omnium».

Herr Carleson: Mot den nu upplästa paragrafen har jag för min del intet att invända, men den lag, hvartill denna paragraf utgör början, afser mindre villkoren för bibehållande af redan förvärfvade eller befintliga flottningsrättigheter än inrättandet af nya flottleder i hvarjehanda små vattendrag, som äro odugliga eller olämpliga till allmän farled eller framförande af flottgoods i sammanlagda flottar. Till fördel för skogshushållarne skall genom dessa flottleder åkerbrukarens disposition öfver hans egendom i flere hänseenden komma att inskränkas och hans eganderätt i vissa fall underkastas intrång, som enligt lagen skall betalas, men för hvilket en hvar, som har någon erfarenhet om huru skador uppskattas, bör erkänna att den lidande ej får påräkna att i verkligheten blifva godtgjord.

Då man företager sig att lagstifta till fördel för ett visst ekonomiskt intresse, på det sätt, att man icke skyr att dervid göra intrång i enskild eganderätt, synes mig likväl lagstiftningen rakt motverka sitt hufvudsakliga ändamål, hvartill obestridligen hör, förutom upprätthållandet af ordning och trygghet till person, äfven upprätthållande af säkerhet till egendom. Jag bestrider icke att staten har rätt att befordra nationalekonomiska intressen, men sådant måste efter min föreställning vara en *underordnad* sak mot upprätthållandet af egendomsskyddet, och jag vågar påstå, att staten, då han, såsom på senare tider mer och mer har skett, tillåter sig att göra inskränkningar i enskild eganderätt för att befordra än ett än ett annat näringsintresse, som förmenas vara af nyssnämnde egenskap, så förvandlas bisaken till hufvudsak och hufvudsaken till bisak. Mera än en gång har jag i denna Kammare varit i tillfälle

att erinra om förenämnde, jemväl här i landet fordom högt uppburna åsigt, men har funnit, att den icke längre är inom Kam-maren godkänd af mera än ett mycket litet fåtal af dess ledamöter. Fastän det land, som bland alla länder på jorden torde stå högst i afseende på alla näringars utveckling, alltjemt har fasthållit vid omförmälda åsigt, synes den här hos oss vara såsom gammalmodig förkastad och jag anser det därför vara fåfängt att nu söka göra den gällande, men anhåller att, med åberopande af densamma, få till protokollet nedlägga min protest mot hela denna lag.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*
(Forts.)

Herr von Koch: Jag måste bekänna att jag med en viss tillfredsställelse ser att denna lag har tillkommit, men jag kan dock icke i alla delar godkänna den samma. Jag har sjelf någon erfarenhet angående nyttan af flottning, och jag hyser den åsigten, att flottning, *der sådan för närvarande bedrifves*, hvilket egentligen sker i Norrland, Vermland och Halland, ingalunda bör afskaffas, utan tvärtom bör genom lag tryggas. Att deremot införa flottning på andra orter, der, enligt min tanke, sådant icke visat sig vara af behovet påkalladt, vill jag på inga vilkor tillåta. Jag tror nemligen att flottning är ett sätt att framskaffa skogsprodukter, som egentligen tillhör de vidsträckta skogstrakter, der skogshushållningen är en hufvudsak och sädesodlingen blott en bisak, såsom förhållandet är i synnerhet i Norrland; men i dessa trakter har jag också sett högst välgörande frukter af flottningen. Jag har gjort denna erfarenhet under embetsresor mellan Östersund och Sundsvall. Första gången jag reste den vägen — jag vill minnas att det var år 1850 — såg jag på en dag icke mindre än nitton skogseldar. Då jag, som icke var van att se elden lös, utan att försöka att få den dämpad, skickade bud till närmaste by för att uppmana folket derstädes att försöka släcka elden, så fick jag till svar: det bryr vi oss icke om, vi bruka aldrig försöka släcka skogseld. De tycktes snarare anse det för en vinst än en förlust att deras skog brann upp. Men då jag några år senare — jag tror 1862 — for samma väg, äfven en sommardag, såg jag ingen enda skogseld, och då jag frågade efter orsaken till denna förändring, så fick jag den upplysningen, att folket nu insåge, hvilket värde skogen hade, och därför med all iver sökte förekomma att den skulle få förhärjas af elden. Flottleder hade blifvit upptagna af sågverksegarne och skogens produkter vore nu ortens största rikedom. — Att det under sådana förhållanden är nyttigt att hafva flottleder, tror jag ingen kan bestrida. 1811 års förordning, som utkom under vårt nu varande konstitutionella statsskick, ehuru under de s. k. »menlösa» tiderna, innan man ännu hade satt sig in i de nya förhållandena, utfärdades i ekonomisk väg, ehuru den förorsakade stora ingrepp i den enskilda eganderätten. Så vidt jag kan erinra mig, hörde man icke ens då andra af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eller s. k. vederbörande än just dem, som tillhörde de fem eller sex län, der flottning exi-

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.

(Forts.)

sterade, innan man utfärdade denna författning. Nu tror jag emellertid att det är både nödigt och behöfligt att *det* blir lag, som verkligen är af civillags natur. Jag ber om ursäkt för att jag nu, ehuru jag mot den nu förevarande paragrafen icke har något att anmärka, yttrar mig om författningen i sin helhet, men jag anser mig böra göra detta för att kunna visa den ståndpunkt, jag intager till denna fråga. Jag anser då, att denna lag borde ställas så, att den till en början icke finge tillämpas annat än på de ställen, der sådan flottning redan eger rum, och att det borde öfverlemnas aningen åt Riksdagen eller åt Kongl. Maj:t att efter vederbörandes hörande, t. ex. på begäran af landsting och efter hushållningssällskaps hörande i de distrikt, der flottning icke än förekommit, förklara att författningen *der* må tillämpas. Deremot vore det mycket illa, om ett sådant intrång i eganderätten skulle tillåtas på de orter, der flottning *icke* eger rum, så att vi t. ex. i södra delen af Sverige, der vi aldrig sett en hop lösa stockar flyta fram i våra vattendrag, ett tu tre finge se sådana komma dansande ned mot våra vattenverk eller stöta emot våra sädesåkrar samt på samma gång finge se folk utan vårt tillstånd springa öfver våra tomter och upp i åkern nedtrampande säden för att möta stockar; det blefve sannerligen och mycket svårt att till sitt rätta belopp uppskatta den skada, som deraf kunde föranledas. Om jag därför nu bifaller åtskilliga af dessa stadganden såsom nyttiga för de provinser, der flottning redan finnes, eller der sådan framdeles kan utrönas vara behöflig, så gör jag det *under den förutsättning*, att man skall göra sig väl reda för, huru vida ett så barbariskt sätt, som det verkligen är att släppa lösa stockar i vattendragen i de mera odlade länen, kan behöfva tillgripas.

I Norrland, Vermland och måhända en del af Småland medgifver jag att det kan vara nödvändigt att tillgripa denna utväg, men på andra orter, der lätta kommunikationer redan finnas dels genom jernvägar och dels genom kanaler samt der dessutom snart ännu ett forslingsätt troligen kommer att beredas, nemligen genom antagande af III:dje afdelningen af denna lag, der det stadgas om framförande af flottgods i *sammanlagda flottar* och ordnande af allmän farled, der bör flottning icke införas. Man bör dessutom besinna, att det är ett mycket litet antal personer — jag tror knappt det är mera än femtio eller högst hundra, om jag nemligen räknar de stora bolagen såsom enheter — som dominera flottlederna, ty i allmänhet försöka egarne af ångsågar eller sågverk att blifva monopolister i sina strömmar. Detta lyckas väl icke alltid, men det sker dock rätt ofta, så att det i allt fall blott är ett ringa fåtal personer, som komma att hafva fördel af flottlederna; och då den i fråga varande åtgärden skulle ske på den enskilda eganderättens bekostnad, så bör man noga tillse, att den icke utsträckes utöfver det allra oundgängligaste behöfvet, och detta kan hänföras äfven till de andra afdelningarna af lagen, till hvilka vi snart komma.

Jag skulle därför önska att lagen i sin helhet blef återremitterad till Utskottet, sedan de anmärkningar mot de särskilda paragraferna blifvit framställda, som man kan anse sig befogad att göra, på det att Utskottet måtte tillse, huruvida icke några förbehåll böra göras i afseende på de provinser, i hvilka flottning i större skala icke eger rum, i den riktning jag nu har föreslagit.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)*

Herr Statsrådet Almqvist: Den förste talaren har erinrat om hvad som torde af alla erkännas vara en obestriddig sanning, nemligen att här föreligger ett så stort statsekonomiskt och finansielt intresse, att man måste besluta sig för att tillåta att den enskilda eganderätten i någon mån rubbas till förmån för detta stora allmänna intresse. Det är för öfrigt icke fråga om att en sådan rubbning skall för den enskilde medföra förlust, tvärtom förbehålles det alltid att ersättning skall gifvas honom till fullt belopp. Lagstiftningen får icke anses oberättigad att i sådan mån reglera de stora intressenas ömsesidiga anspråk.

Den anmärkning åter som den siste talaren gjorde, nemligen att lagen icke borde tillämpas på alla delar af vårt land, måste jag bestrida. Det är icke föreslaget, att flottled skulle inrättas annorstädes än på ställen och i de vattendrag, der den är behöfzig. Det kommer därför icke att inträffa, att, såsom denne talare fruktade, stockar komma neddansande på hans stränder utan att vara väntade; ty vederbörande strandegare komma utan tvifvel att höras, innan Konungens Befallningshafvande förklarar något vattendrag för allmän flottled och i sammanhang dermed föreskrifver de försigtighetsmått som böra vidtagas till strandegares skydd.

Här gäller det icke heller att lagstifta till fördel för blott ett fåtal, såsom en talare yttrade, utan ett stort allmänt intresse är i fråga; och då strandeganderätten icke får anses så absolut och ovilkorlig, att den icke bör för statens intresse i någon mån tåla rubbning, tror jag hvarken att anmärkningen att eganderätten skulle genom lagförslaget vara för nära trädgård får vinna afseende eller att yrkandet derom att lagen icke bör blifva gällande för hela vårt land kan vinna Kammarens bifall.

Herr Jöns Pehrsson: Vid betraktande af de i detta Utskotts betänkande behandlade lagförslag har det icke gerna kunnat undgå någon att erfara, hurusom i den ena lagen man tyckes vilja så litet som möjligt se till eganderätten i afseende på vattenverksegare, medan man i den andra lagen om flottning har, så vidt sig göra låtit, gått så nära eganderätten mot jordegarna som möjligt för att tillgodose flottningsintresset. Jag är i min handtering icke alldeles främmande för detta, det vill säga för obehagen af flottning, ehuru det är i ringa skala den bedrifves i den ort, jag tillhör, och äfven tillämpningen af nu gällande lag har varit åtföljd af icke obetydliga rättgångar och besvär.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

Här har talats om, att lagen icke borde gälla för hela landet. Att i lagen intaga någon bestämmelse i detta afseende, tror jag vore välgörande och alldeles nödvändigt. Ehuru jag icke känner till förhållandena i de nordligaste länen annorlunda än efter beskrifningar och berättelser, anser jag det dock vara nödigt att så skedde, der trävarurörelsen är en sysselsättning icke för dagen, utan för hela året snart sagdt för en stor del af befolkningen. Annorlunda är förhållandet i södra och mellersta orterna i Sverige. Der skulle denna lag kunna gifva anledning till ännu större besvär och obehag än hvad den gamla lagen åstadkommit, nemligen om man skulle behålla hvad lagen här stadgar, att det skulle bero på Konungens Befallningshafvande att på den vare sig flygtiga eller noggranna undersökning, som eger rum, bestämma att flottled skall inrättas i hvilket vattendrag som helst, huru litet det än må vara. Jag tror derföre med en föregående talare, att några förberedande åtgärder borde vidtagas, innan flottled skulle blifva anlagd i de sydligare orterna, så att det icke blefve beroende blott på den lokala administrativa myndigheten, hvilken, med all sin sakkännedom och välvilja mången gång kunde komma till sådana beslut, som voro för det öfvervägande antalets enskilda eganderätt mycket skadliga eller hinderliga. Vi behöfva i denna fråga särskilda lagar för skilda delar af landet, men då man icke kunnat ingå på detta, så borde det stadgas, att det i vissa orter skulle ankomma på sådana korporationer som landstingen att besluta, om flottled skulle inrättas i det eller det vattendraget eller icke. I Småland och i Skåne förekommer icke mycken flottning, men i Lagaån har det flottats ganska mycket och det har varit mångfaldiga rätttegångar — hvilka äfven, tror jag, blifvit fullföljda till Högsta Domstolen — i afseende på den skada, flottningen gjort. Men de gamla lagarne voro så otydliga.

Den förste talaren sade, att staten är en stor skogsegare. Ja, det må vara. Men han åberopade, att vi hafva inkomst af en hel million på skogarne. Ja, det kan väl vara så, men om vi afräkna alla de omkostnader, som åtgå för en förbättrad skogshushållning, så tror jag man skall finna, att behållningen blir noll. Jag tror derföre, att, om staten icke för framtiden bättre tillvaratager denna sin egendom, det vore vida bättre att skänka bort den. Det har blifvit mig berättadt af en bland representanterna från de nordliga trakterna, att, om skogen tillvaratoges och såldes, skulle man dermed kunna betala hela vår statsskuld, men nu visar den endast ringa behållning: nettoinkomsten tror jag icke går till 160,000 kronor, hvarvid jag räknar nettoinkomsten af alla statens skogar, så väl som boställsskogar, hvilka staten har inkomsten utaf; men det hör egentligen icke till det, hvarom nu är fråga. För min del har jag vid denna paragraf intet annat yrkande att göra än om bifall, men då vi komma till den 2:dra §, der det stadgas, att Konungens Befallningshafvande kan föreskrifva, att flottled skall inrättas, då tror jag icke, att vi äro på rätta principen i detta afseende, utan jag

tror, att ett mera allmänt uttalandt behof skulle gifva sig till känna, och att då landstingen skulle vara de korporationer, som skulle få föreslå flottled.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

Jag har nu yttrat mig om saken i korthet. Jag har förut förfäktat eganderätten i afseende på anläggning af vattenverk och här i detta lagförslag är flottningsintresset så öfvervägande, att det icke gerna kan tillbakavisas, men här är dock stadgadt, att all skada skall betalas; och i afseende på flottning kan det visst låta sig göra, utan att förringa drifkraften vid vattenverken. Om man tillväga-går klokt, så låter det sig göra i de flesta fall. Men det är hufvudprincipen: att det öfverlemnas till Konungens Befallningshafvande att bestämma om flottled i hvilket litet vattendrag som helst, det är denna som jag för min del icke kan vara med om. Härtill kommer, att Konungens Befallningshafvande kunde vara af olika åsichter i ett län än i ett annat, så att det i det ena länet kunde blifva flottled, men i det andra länet tyckas, att det icke skulle vara flottled i en och samma bäck. Då fingo de väl kommunicera sig med hvarandra, men det är en tanke, som jag icke sett Utskottet tillkännagifva, huru det skulle utföras.

Herr Talmannen tillkännagaf, att anslag blifvit utfärdadt till sammanträdet fortsättning kl. 7. e. m.

Herr Samzelius: Så länge diskussionen rörde sig uteslutande om allmänna rättsgrundsatser, ansåg jag icke skäl att begära ordet. Jag har icke hört någon enda anmärkning mot den nu föredragna paragrafen, utan blott allmänna anmärkningar, som icke referera sig till något visst lagstadgande; men då jag hörde en talare yrka återremiss på hela lagen, ber jag att deremot få inlägga min gensaga. Det är bestämdt att lagen skall föredragas paragrafvis och jag väntade att få höra några anmärkningar mot den nu föredragna första paragrafen, hvilka kunde föranleda till dess återremitterande, men några sådana har jag icke hört. Då man nu rört sig med allmänna grundsatser och kritiserat att man gjort intrång på jordegarnes rättigheter och rätten till vattnet, ber jag få uttala min uppfattning härutinnan.

Det är visst ett stadgande i 4 § af 12 kap. Jordabalken som kan gifva anledning till det antagande att jordegare eger sjelfva vattnet, sjelfva vattenpartiklarna, men till rinnande vatten finnes ingen eganderätt. Man har väl rätt att tillgodogöra sig det, men man får icke leda bort det huru som helst. Det är endast sådant vatten som finnes i »geschlossene Gewässer» hvartill man är verklig egare. En brunn t. ex. kan jag sätta lås för och hindra andra att taga vatten, men icke så i rinnande vatten. Någon verklig eganderätt finnes efter min åsigt enligt sakens natur icke till rinnande vatten. Då man vidare här sagt att den svenska lagstiftningen visat mindre ömhet om eganderätten än alla andra nationer, vill jag äfven be-

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)

strida detta. Jag vet icke något land — måhända med undantag af England — der man varit så mån om den enskildes rätt till vatt-
net. I andra länder är regel att floderna förklaras för allmän egen-
dom. I England, der man sätter stort värde på eganderättens helgd,
har staten rätt att på floderna ombesörja segelfarten, äfven om jord-
egaren får betraktas såsom egare till sjelfva vattnet. I vårt land,
der trävaruindustrin har så öfvervägande betydelse att, enligt hvad
Lagberedningen upplyst i sitt betänkande, 52 procent af hela expor-
ten består af trävaror och der det för utvecklingen af denna rörelse
är nödvändigt att betjena sig af flottled, vore det lika oklokt att
häremot lägga hinder som i det föregående förslaget, då man ville
hindra dem, som önskade anlägga vattenverk, qvarnar m. m., att be-
gagna sig af den billiga drifkraft, som ligger i vattenfall. Hvarje
nation gifver akt på sina stora nationalekonomiska intressen. Hvarje
nation söker skydda sina hufvudnäringar och söker befordra dem;
det tjenar till fromma för landet i dess helhet. Här deremot vill
man hålla på vissa partikularintressen och tänker icke på att det
hela mår väl af att alla näringar befordras, ty denna mångfald af
näringar utgör landets styrka.

Jag vill icke vidare uppehålla mig vid dessa allmänna betrak-
telser, utan anhåller om bifall till paragrafen.

Herr von Koch: Jag börjar der den siste talaren slutade och
ber att också få yrka bifall till 1 §, men jag tillåter mig dock att
återkomma till de allmänna satser, som jag vågat framställa. Den
siste talaren har ju ock tillåtit sig framställa allmänna satser.

Jag vill framhålla en rätt för högsta myndigheten, regeringen
eller för båda statsmakterna, som man kunde införa i 13 §, der det
står: »närmare föreskrifter om flottleds inrättande och begagnande
meddelas af Konungen». Der eller vid författningens slut skulle man
kunna införa ett sådant stadgande som jag ofvan antydt, nemligen
att denna lag icke måtte vinna tillämpning på ställen, der flottled
hitintills icke funnits, utan att Konungen särskildt sådant förordnar
efter vederbörandes, till exempel landstingens, anhållan, Konungens
Befallningshafvandes jemte hushållningssällskapets hörande.

Hvad nu beträffar rätten till vatten och hvad som från stats-
rådsbänken blifvit sagdt att det icke skulle kunna hända att någon
helt oförväntadt komme att få se stockar neddansande på sina egor,
så har jag nu icke yttrat något i afseende på rätten till vattnet,
utan att jag är rädd om strandegarnes rättigheter och rädd för den
skada som kan ske på sjelfva jorden genom tramp på egorna i mera
odlade trakter. Det är detta jag är rädd för. Jag ber dervid få
erinra talaren på statsrådsbänken om den vidsträckt makt, som är
lagd i Konungens Befallningshafvandes hand, till exempel i den 3 §,
der det heter: »kan vattendrag, hvarest allmän flottled ej finnes,
dertill användas; ege Konungens Befallningshafvande, der sådant
pröfvas vara af nöden och kunna medföra väsentligt gagn för orten

eller eljest lända till nytta för det allmänna, förordna att i vatten- Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)
draget allmän flottled vara skall. *Här*, uti hvad oss förelagdt är att blifva *civillag*, står ingalunda att någon auktoritet skall höras, utan Konungens Befallningshafvande har fått hela makten att i administrativ väg derom besluta, och då kan det mycket väl hända, så vidt jag begriper, att personer, som icke varit hörde, då detta skett, ett, tu, tre få se de dansande lösa stockarna i sina forsande vattenfall och för öfrigt erfara sådan skada, förorsakad genom nedtrampning eller annan förstörelse af egor vid flottning af lösa stockar.

Jag behöfver icke besvara allt, som blifvit sagdt till följd af hvad jag yttrat angående nyttan och nödvändigheten af att till vissa orter inskränka lagens tillämpning, men jag vill bestämdt bestrida att man inför ett så barbariskt sätt som det att släppa lösa stockar ner i strömmar, der det icke behöfves. Ehuru jag icke är vän af partikularlagar, så tror jag dock, att det kan från Lappland till Skåne och Blekinge finnas olika förhållanden som göra, att icke allt, som passar för de nordliga trakterna, kan passa för de sydliga länen, och att således icke ens samma *civillag* alltid kan passa öfver allt. Isynnerhet tror jag att man icke bör lägga för mycken makt i administrationens hand eller reglementera alltför mycket, ty ehuru reglementering kan vara nyttig, så befordras dock icke industri genom mycket reglementerande, utan det är i allmänhet *frihet och säkerhet*, som en stor författare sagt, som allena fordras för industrin. I synnerhet böra alla onödiga hinder deremot undanröjas. Derföre vill jag icke vara med om någon sådan reglementering, helst då den är onödig samt icke behöflig och gör stort intrång på eganderätten och husfreden.

Jag yrkar för närvarande blott bifall till 1 §.

Herr Wallenius: Det förefaller mig högst besynnerligt att i samma utskottsbetänkande få se att i ena fallet den enskilda eganderätten så oerhördt högt värderats och dess helgd proklamerats, under det att den i det andra — i den nu förevarande delen af samma utskottsbetänkande — totalt kastats öfver bord. Jag tycker att detta är ett högst eget förhållande och jag kan icke uppleta någon rimlig orsak hvarför så har skett. Det säges att hvad som här är föreslaget i lagen för flottning afses ett så oerhördt nationellt intresse att dervid alla möjliga hinder skola gifva vika, således icke blott jordegares rätt, utan äfven de högst betryckta vattenverksegarnes. Jag sade att vattenverksegarnes rätt i denna lag är på högst betänkligt sätt kränkt, ty i denna paragraf står det att i mindre vattendrag, der flottled öppnas, skola de rättigheter, äldre författningar medgifvit vattenverksegare, gifva vika. Jag kan icke förstå att vattenverksegares rätt eller intresse är så ofantligt underordnad flottningsintresset, att det senare intresset skall så högt värderas och att den allmänna principen skall bort-

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

kastas. Jag vill derföre icke säga att, då ett sådant här stort intresse gör sig gällande, en enskild rätt icke bör vika, men jag anser att den bör vika på ett varsammare sätt än denna lag föreskrifver; här har i de allra flesta fall blifvit tillåtet att Konungens Befallningshafvande skola ega rätt att öppna flottled hvar som helst öfver hela landet. Jag tror nog att i de norrländska länen och i de skogbärande provinserna af vårt land en sådan rätt till flottled kan vara nyttig och nödig, men i de södra provinserna, der industrin är starkt utvecklad, der hufvudsakligen vattenkraften tagas i anspråk och der jordbruket är öfvervägande, der bör icke denna rätt så lösligt komma hvar och en till del som denna lag föreskrifver. Då man nu skall stifta en lag, som skall blifva gällande för hela landet, anser jag att de säkerhetsåtgärder, som vattenverk och jordbruk i de sydliga provinserna af landet kräfvat, borde inrymmas i denna lag och att dessa säkerhetsåtgärder borde så anordnas, att de icke voro hinderliga för den provins, som tarvar den högst väsentliga rättigheten att flotta. Jag skulle derför i likhet med en föregående talare vilja inskränka Konungens Befallningshafvandes rätt på alla dessa ställen och yrka på att landstingen samt hushållningssällskapen skulle derom få uttala sina åsikter och att det efter denna omgång finge ega rum, derest det vore nyttigt och erforderligt. Jag tror fullkomligt att i de trakter, der det är af behovet påkalladt, att sådan farled öppnas, icke någon motsägelse skall ske från dem som komma att yttra sig och att det derför icke blifver något hinder för flottledens inrättande. Det är detta jag redan från början har velat uttala.

Herr Lagerstråle: Det kan vara af vigt att redan vid första behandlingen af denna författning någorlunda göra sig reda för grunden för dess tillkomst och de hufvudprinciper, hvarpå den hvilat. Jag ber då att få erinra derom att Riksdagen sjelf år 1875 ingick till Kongl. Maj:t med anhållan att Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, »huruledes allmän flottled i de vattendrag, der den ej redan finnes, men är af behovet påkallad, må, utan förbiseende af strandegares och vattenverksegares rätt, kunna anläggas och begagnas, samt till Riksdagen göra framställning om den lagstiftningsåtgärd, som för ändamålet finnes erforderlig». Denna hemställan afsåg således att åstadkomma en allmänt gällande lag om flottning. Efter min förmening låter sig flottningen ock ganska väl regleras efter allmänna grunder, helst som till följd af alla de med flottled förenade kostnader det icke torde ifrågakställas inrättande af sådan på andra håll än der nödtvånget sådant kräfvat.

Efter min uppfattning är det icke blott det stora statsekonomiska intresset, som berättigar till den lagstiftning, som här är ifrågasatt, utan äfven den omständigheten, att flottlederna utgöra inom de orter, der de behövas, verkliga vägar för forsling af gods. Om allmän farled för personer, för framförande af flottgods i sam-

manlagda flottor och för sjöfart i allmänhet är i en annan författning särskildt stadgad, hvaremot i fråga om framförandet af löst flottgods förhållandet är det, att sådant icke kan undvikas i de provinser, der man saknar vägar för dess framforsling. Det är från denna synpunkt, som jag vill tillerkänna flottlederna denna rätt till expropriation, der det erfordras till strändernas beträdande och till åstadkommande af den oundvikliga skada, som lagen förutsätter. Har jag en gång fattat den ställning till frågan, att jag anser en flottled vara en allmän väg för flottgods, följer deraf, att jag måste utfinna medel att godtgöra den skada, som vid flottning den enskilde kan i sin eganderätt lida, på samma sätt som vid anläggning af en väg Konungens Befallningshafvande, som också pröfvar en sådan fråga, tillser, om den är af den nytta för orten, att den enskildes eganderätt till jorden bör vika. Det är visserligen sant, att i vissa orter den allmänhet, som kan begagna sig af en flottled, icke är till antalet så stor, men egenskapen af en allmän flottled är dock den, att den skall vara tillgänglig för alla, så att, om det ock den ena dagen kan vara blott en enda skogsegare som uppträder såsom flottningssökande, det deremot en annan dag kan vara en hel mängd andra som vilja begagna sig af den. Det bör då väl vara på förhand bestämdt att flottleden skall vara allmän. Det är denna egenskap af allmänlighet som gör, att jag anser, att de prerogativ, som genom lagstiftningen göras, äro både nödiga och i öfverensstämmelse med hvad man vid andra åtgärder i och för det allmänna intresset har medgifvit. Det är således icke blott den stora enskilda nyttan af allmänna flottleder som härvid varit för mig bestämmande, utan äfven att dessa flottleder kunna tjena såsom allmänna forslingsvägar för gods i de orter, der de skola begagnas, och för att kunna tillgodogöra sig denna forslingsrätt måste stränderna beträdas, likasom skada å dem icke alltid kan undvikas.

Vi få icke förglömma att flottleder och bestämmelser om deras begagnande hafva funnits i vårt land lång tid före den som nu är, ty redan i 1766 års fiskeristadga och i 1811 års Kongl. bref är en viss form gifven för reglerande af dessa flottleder. Men det otillfredsställande i de stadganden, som förekomma i 1811 års Kongl. bref, är så allmänt erkänt, att tiden väl må vara inne att få en allmän lagstiftning till stånd, såsom också Riksdagen har begärt, och om man icke slutar med att betrakta blott den författning, som är föredragen, utan äfven ser derpå, att den förutsätter komplettering genom en flottningsstadga, som innehåller en mängd be- tryggande föreskrifter, tror jag icke, att man kan säga, att dessa frågor skola framdeles blifva så lösligt behandlade, som hittills varit fallet. Nu hafva nemligen Konungens Befallningshafvande i de särskilda länen, en hvar efter sitt sinne, tillämpat föreskrifterna och uppställt än ett, än ett annat vilkor, som i viss mån kunnat vara föranledda af speciella förhållanden, men i allmänhet äro af så all-

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

*Förordnings-
förelag om all-
män flottled.*

(Forts.)

män natur, att de böra vara lika för alla. Här är nu föreskrifvet i flottningsstadgan, hurusom en föregående undersökning måste ega rum, innan Konungens Befallningshafvande meddelar sitt tillstånd, och jag tror icke, att det kan förnekas, att genom dessa föreslagna bestämmelser den enskilda rätten är vida mer betryggad, än hittills varit förhållandet. Saken borde derföre icke heller röna motstånd från det hållet, som åberopar den skada, som den enskilde kan i dessa fall lida, ty denne har hittills varit vida mer utsatt för skada, som icke kunnat godtgöras, oaktadt de bestämmelser Konungens Befallningshafvande måst, i saknad af tydlig lag, meddela. Att inblanda landstingen i dessa frågor tror jag icke kan vara någon ändamålsenlig åtgärd, och jag kan derför icke annat än instämma med dem, som yrkat bifall till paragrafen.

Herr Ekström: Jag vill icke förlänga diskussionen i denna preliminära fråga, men då jag under min embetsutöfning varit i tillfälle att handlägga ett ej ringa antal flottningsfrågor, ber jag få uttala några ord i ämnet. En talare, Herr von Koch, har yttrat den tanke, att det vore godt, om det blefve en lag gällande för de län, der flottning redan eger rum, men att man icke borde vidtaga åtgärder för att utsträcka denna lag äfven till de delar af riket, der flottning ännu icke förekommer. I Jönköpings län, som har flere strömmar, har flottning egentligen högst obetydligt förekommit, och på 1860-talet utfärdades i detta afseende en resolution om flottningen i Nissa-ån, men sedan jernväg blifvit anlagd till Halmstad, har tillfälle yppat sig till afsättning af skogsprodukter å sistnämnda stad. Der har då uppstått fråga om att för framforsling af stockar få begagna mindre vattendrag, der flottning förut icke egt rum. Frågan har varit föremål för behandling i vanlig ordning, och flottningsrätten har blifvit af Konungens Befallningshafvande medgifven. Samma förhållande kan ju äfven inträffa i andra län, der jernvägar komma att anläggas och der tillfälle kan yppas att tillgodogöra sig flottleder till en eller annan station. Skulle nu icke lagstiftningen utsträckas längre än till de län, der flottning hittills egt rum, tror jag, att man derigenom beröfvade flere af de andra länen en del af de fördelar, som blifvit de öfrige länen beredda. En talare från kronobergsbänken har förklarat sig skola göra framställning mot 3 §, der åt Konungens Befallningshafvande gifvits rättighet att i dessa frågor bestämma. Jag vill blott hänvisa honom till den stadga, som Herr Lagerstråle omförmält, och i hvilken det kommer att bestämmas, under hvilka vilkor en sådan ansökan kommer att bifallas. För öfrigt har det sagts, att flottleder kunna uppstå, som beröra flere län, och då säger landshöfdingeinstruktionen huru dervid skall tillgå, att nemligen Landshöfdingeembetena skola sätta sig i beröring med hvarandra. Emot paragrafens ordalydelse har icke någon annan anmärkning blifvit gjord än med afseende på bestämmelsen, att flottgoods skall få löst framflyta, men jag ber få betona

nödvändigheten, att man har denna rättighet i synnerhet i de större elfvarne, der timmer måste framflyta löst för att kunna följa med forsen utför fallen, hvaremot i mindre vattendrag, som icke afbrytas af sådana fall, det torde vara nödvändigt att icke lemna en sådan uteslutande rätt till lös flottning, ty vid vårfloden komma stockarne upp på sidländta ängar, som kunna vara vinstgifvande för egaren, och få understundom ligga qvar der ganska länge. Jag har till och med hört klagan öfver, att obarkade stockar fått qvarligga så länge, att de börjat ruttna och barken lossnat, hvilket åter medfört stor skada för gräsväxten. Det är derföre nödvändigt att tillse, att i de trakter, der naturen icke påkallar en sådan lös flottning, flottningen verkställes så, att stockarna äro med hvarandra sammanbundna, hvarom det torde vara Konungens Befallningshafvande förbehållet att meddela föreskrifter, när ansökningar förekomma om införande af flottled.

*Förordnings-
förelag om all-
män flottled.*

(Forts.)

Herr Jöns Pehrsson: Jag skall icke länge trötta Kammaren, men jag vill endast påpeka, att då den ärade ordföranden i Lag-Utskottet påstod, att Konungens Befallningshafvande pröfvar frågor om rätt att anlägga vägar, talade han icke något om den procedur, en sådan fråga genomgår vid Häradsrätten, der ombud från de olika häradena få yttra sin tanke om behöfligheten eller obehöfligheten af den väg, som är i fråga. Betraktar man denna fråga på samma sätt som ordföranden i Lag-Utskottet, så komma vi väl ändå dertill, att den makt, som är lemnad i Konungens Befallningshafvandes händer, kan i vissa fall, äfven med den bästa vilja hos dem, blifva så utöfvad och tolkad, att det kan medföra alltför stort intrång på mångas eganderätt, som icke varit i tillfälle att yttra sig i saken, och jag vet icke, hvarför man skall vara så rädd för att landstingen skola få yttra sig. Jag vill icke påstå, att landstingens och hushållningssällskapens yttrande skulle gälla såsom veto, men de borde dock få yttra sig i frågor, der det gäller nya flottleder i mindre vattendrag. Det skulle derföre kunna i 3 § införas, att Konungens Befallningshafvande, efter inhemtande af landstingens och hushållningssällskapens yttranden, eger makt att i frågan besluta. Jag underkänner visserligen icke Konungens Befallningshafvandes goda vilja och afsigt, men det kan ju komma en större possessionat eller sågverksegare och säga att han vill hafva flottled i den eller den bäcken, i den eller den strömmen. Jordegarne blifva icke hörda och den ersättning, de skola få, är mycket problematisk och är mången gång svår att få fatt i.

Öfverläggningen förklarades härefter slutad och paragrafen bifölls.

2 §.

Herr Statsrådet Almqvist: I denna paragraf har Lag-Utskot-

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.

(Forts.)

tet till Kongl. Maj:ts proposition gjort ett tillägg, på hvilket jag ber få fästa Kammarens uppmärksamhet. Detta tillägg lyder sålunda: »Erfordras nya eller förändrade bestämmelser, ege Konungens Befallningshafvande att, utan hinder af äldre beslut i ämnet, sådana meddela.» Jag tror icke, att detta tillagda stadgande har sin plats här. Denna paragraf afser nemligen endast att meddela ett bestämdt bud om hvad som är att betrakta såsom allmän flottled, och detta positiva lagbud skulle fördunklas, om ett sådant tillägg, som det nu föreslagna, i paragrafen infördes. Hvad Konungens Befallningshafvande eller den administrativa myndigheten har att göra står oförmäldt i 3 och 4 §§, äfvensom i flottningsstadgan, men förevarande paragraf innefattar endast ett allmänt förklarande om hvad med allmän flottled lagligen skall förstås. I anledning af en sådan anmärkning har också Andra Kammaren återremitterat paragrafen, hvilket jag begagnar tillfället att meddela.

Herr von Koch: Den del af denna 2 §, som icke är utmärkt med kursiv stil, är lika lydande med Kongl. Maj:ts förslag, och deremot har jag icke något att anmärka. Deremot kan jag icke gilla det af Utskottet gjorda tillägg så lydande: »Erfordras nya eller förändrade bestämmelser, ege Konungens Befallningshafvande att, utan hinder af äldre beslut i ämnet, sådana meddela.» Nu är det förut sagdt, att allmän flottled skall bibehållas på sätt med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmer. Men sedan detta nu skett, så, om det belöfs nya föreskrifter, skall Konungens Befallningshafvande ändra hvad som tillkommit enligt gällande lag och föreskrifter. Det förekommer mig mycket besynnerligt att i en civillag säga, att Konungens Befallningshafvande får ändra äldre beslut i ämnet, som äro grundade på gällande lag och redan gifna föreskrifter. Jag inskränker mig till att yrka återremiss i det syfte, att sista punkten i den af Utskottet föreslagna paragrafen uteslutes.

Herr Asplund: Det är i allmänhet ganska svårt att skriva en lagtext så, att den icke innehåller annat, än hvad man menar, och att den tydligen uttrycker hvad man menar. Inom Utskottet har man vid behandlingen af förevarande vattenrättslag kommit till erfarenhet om, att den i ett och annat fall icke uttrycker hvad Lagberedningen enligt motiven åsyftat, och att den på somliga ställen ganska ofullständigt och dunkelt uttrycker hvad meningen varit. Om det tillägg, som Utskottet här gjort, icke är riktigt och icke på sin plats, skall jag söka visa, att det kommer af otydlighet i de uttryck, som i denna § begagnats.

Om, såsom det yttrades från statsrådsbänken, meningen endast varit att här lemna en allmän bestämmelse derom, att ett visst vattendrag skall betraktas såsom allmän flottled, tror jag, att detta kunnat mycket enklare och tydligare uttryckas, än som här varit förhållandet. Förslaget innehåller nemligen, att i vattendrag, der

flottning allmänneligen idkas, skall allmän flottled jemväl framgent bibehållas — och nu kommer ett tillägg, som gjort saken otydlig — »på sätt med hittills gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmen». Inom Utskottet tolkade man detta så, eller ansåg det åtminstone kunna så tolkas, att i sådana vattendrag, der allmän flottning eger rum vid den tid, då förordningen träder i kraft, skulle man få *fortfara att idka allmän flottning på sätt med gällande lag eller särskilda föreskrifter öfverensstämmen*. Detta skulle då syfta på de föreskrifter om sättet för flottnings bedrifvande i ett vattendrag, som redan meddelats af Konungens Befallningshafvande, och man fruktade för att denna paragraf, sådan den då lydde, skulle kunna göra det omöjligt att vidtaga några förändringar i de föreskrifter om de gamla flottlederna, som hade af Konungens Befallningshafvande meddelats vid beviljandet af samma flottleder. Man fann visserligen, att i flottningsstadgans 7 och 25 §§ stod inryckt, att Konungens Befallningshafvande skall få meddela ändringar i gifna bestämmelser om de gamla flottlederna, när nya föreskrifter erfordrades; men man fruktade för att det icke skulle vara tillräckligt att i en administrativ lag sätta in något i det hänseendet, isynnerhet som, med Utskottets tolkning af förevarande paragraf, det syntes uppstå stridigheter emellan den civila och den ekonomiska lagens stadganden. Vill man nu emellertid tyda författningen så, som här blifvit gjordt, eller att i denna paragraf blott vore fråga om att säga, att, der allmän flottled redan finnes, när denna lag utfärdas, der skall sådan flottled fortfarande finnas, då borde man hafva skrivit det på det sättet; och om man med skäl kan gifva det skrifna en sådan tolkning, är Utskottets tillägg här öfverflödigt. Men då det är af vigt, att äfven i den civila lagen bekräftas en rättighet till ändring af föreskrifter i afseende å äldre flottled, som man vill antyda i flottningsstadgan, så och om detta icke är riktigt på sin plats här, utan kan föras in på annat ställe, anser jag det vara af vigt, att denna paragraf återremitteras, och förenar mig därför i det yrkande, som derom är gjordt.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)*

Efter härmed slutad öfverläggning gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på återremiss deraf, hvilken proposition med ja besvarades.

3 §.

Bifölls.

4 §.

Herr Anderson: Den af Utskottet här föreslagna förändring verkar på ett sätt, som Utskottet, att döma efter motiveringen, icke synes hafva afsett. Utskottet fruktar nemligen, att strand-

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)

bro-, fiske- eller vattenverksegare skulle kunna på grund af Konungens Befallningshafvandes bestämmelse vid flottleds ordnande och begagnande få vidkännas kostnader utöfver hvad dem annars lagligen åligger eller vore för dem erforderligt. Beträffande ersättningen för skada är stadgande derom meddeladt i 6 §, och jag skulle icke hafva något emot, att, i enlighet med hvad i en reservation också finnes antydt, der tydligen intages, att om någon får vidkännas särskild kostnad, han äfven skulle hafva ersättning derför. Men Utskottet har här uteslutit följande i Kongl. Maj:ts förslag förekommande ord: »huru vid flottleds ordnande och begagnande tjenligast förfaras bör så att ändamålet må utan oskäligh kostnad vinnas med minsta olägenhet.» Nu är förhållandet med flottleder sådant, att deras anläggning medför ganska betydliga kostnader samt att de byggnader och anläggningar, som derför erfordras, äro af många handa slag, såsom dammar, strandkoningar m. m. Dessa kunna byggas antingen mycket dyrbara eller också billigare och ändock uppfylla sitt ändamål. Det afses uppenbarligen med föreskriften i Kongl. Maj:ts förslag *utan oskäligh kostnad*, att den, som vill bygga, icke får betungas mer än skäligh är, och denna bestämmelse tycker jag bör kvarstå i lagen. Vidare förekommer i Kongl. Maj:ts förslag, att byggandet skall ske med minsta olägenhet för den, hvars rätt är i fråga. Äfven om man får ersättning för en skada, kan man fortfarande hafva olägenhet af företaget. Det kan t. ex. medföra en omväg med afseende å öfverfarten af ett vattendrag, och denna olägenhet kvarstår, ehuru ersättning för skada gifvits. Men just derföre, att strand- och vattenverksegarne må komma att vidkännas så ringa olägenhet som möjligt vid anläggningen af en flottled, är det till ledning för så väl parter som vederbörande myndigheter nödvändigt att uttrycket *med minsta olägenhet* bibehålles framför orden: »för den hvars rätt är i fråga». Jag vågar derföre yrka, att denna paragraf måtte bifallas i enlighet med Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Lagerstråle: I likhet med den föregående talaren får jag hufvudsakligen på de skäl han anført hemställa, att Kammaren ville med afslag å Utskottets förslag i hvad det afviker från Kongl. Maj:ts proposition bifalla denna proposition oförändrad.

Herr von Koch: Jag instämmer med Herr Lagerstråle.

Herr Asplund: Äfven jag instämmer i Herr Lagerstråles yrkande, hvilket äfven står i öfverensstämmelse med den reservation jag biträdt.

Efter härmed slutad öfverläggning, gjordes först proposition på bifall till paragrafen, hvarvid svarades nej, och sedermera proposition på densammas antagande med den lydelse, Kongl. Maj:t föreslagit, hvilken proposition med ja besvarades.

5 §.

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.

(Forts.)

Herr Asplund: Vi hafva nu kommit till en paragraf, som innebär ett ganska betydligt intrång för jordegarna, det nemligen att flottningsmanskap, der så nödigt är för att kunna framföra timmer utefter en flottled, skall få beträda den enskildes strand. Det synes emellertid vara nödvändigt att icke ställa den tillåtelse, man för sådana händelser anser sig böra i lagen införa, sålunda, att den medför större intrång, än som är af nöden och att jordegaren utsättes för obehörigt trassel, då han vill tillse, att bestämnelserna iakttagas. I det första momentet tillåtas »de som ombesörja flottningsarbetet att ega tillträde till stränderna vid flottleden, der sådant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden.» Derom är icke något att säga, det är ett nödtvång, man måste underkasta sig. I andra momentet göres en inskränkning i den rätt till tillträde till stränderna, som i första momentet blifvit flottningsmanskap medgifven. Det heter der:

Väg eller stig öfver annans tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka kunna deraf skadas, må dock ej tagas, om tillträde till stranden annorledes kan *utan väsentligt hinder eller uppehåll* beredas.

Genom tillägg af dessa ord »utan väsentligt hinder eller uppehåll» har man lagt i flottningsmanskapets skön, öfverlemnadt till deras bedömande i första hand, huruvida det skall få taga väg öfver åker, äng och plantering, då hinder möter för att annorstädes komma ned till stranden. Det vanliga är visserligen, att flottningsmanskapet följer stränderna utefter och kastar ned det virke, som kommit på grund; men på många ställen, der man inser, att timret kan samla sig i så kallade bråtar eller drifva upp på land, äro arbetare i stort antal placerade i närheten; och med denna lag i hand kan arbetsmanskapet, som bor uppe i byarne ofvanför stranden, taga sig väg öfver annans åker, äng och andra egor som deraf kunna taga skada, om de finna att begagnande af en befintlig väg till stranden skulle medföra uppehåll för dem. Der finnes i allmänhet väg till stranden, men den vägen går så att det blir en krok för dem och då behöfva de icke följa vägen, om den åstadkommer väsentligt uppehåll, utan kunna taga sig väg öfver egorna. Genom att detaljerna på detta sätt utsätter man jordegaren för det äfventyret att om han vänder sig till virkesegaren för att få ersättning för den skada, som skett derigenom att flottningsmanskapet tagit väg öfver hans egor af nu oförmäldt slag, så invänder denne att det är i strid med lagen, som manskapet tagit den vägen, och ni får vända er till dem. I Andra Kammaren hafva anmärkningar blifvit framställda mot detta moment i samma syfte jag nu gjort och Andra Kammaren har borttagit dessa ord: »utan väsentligt hinder eller uppehåll». Jemte det jag instämmer deri och yrkar, att dessa ord må uteslutas ur andra momentet, vill jag säga, att jag icke tror,

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

att saken dermed är fullt afhjelpat i afseende på den senare anmärkningen jag gjorde, nemligen i fråga om de tvister, som genom bestämmelserna i detta moment kunde uppkomma emellan dem som lidit skada och de flottande, ty de senare kunna äfven göra andra invändningar och hänvisa på arbetsmanskapet. Men jag skall in-skränka mig till att yrka borttagande af dessa orden »utan väsentligt hinder eller uppehåll» för att icke åstadkomma flere olikheter i besluten mellan de båda Kamrarne, än som redan uppstått.

Herr Bergmanson: Jag är i hufvudsakliga delar af samma tanke som den föregående talaren i fråga om andra momentet af 5 §. Men jag vill fästa uppmärksamheten på de första orden i första momentet: »utan särskildt lof». I det afseendet är jag af samma mening som tre reservanter i Utskottet, i det jag anser det vara olämpligt att »likasom inbjuda och locka dessa odisciplinerade skaror af flottningsmanskap att trampa ner andras väl vårdade trädgårdar och den växande grödan å deras åkrar eller att sköfla en en nyss anlagd plantering.» Jag har mig väl bekant att dessa skaror af arbetare i ett mer eller mindre nyktert tillstånd ofta fara ganska ovarsamt fram, men de hafva hittills iakttagit en viss försyn, emedan de veta, att der icke särskild öfverenskommelse med jordegaren är träffad, det är olagligt att trampa ned åker och äng eller att åstadkomma skada. Skulle det nu komma att stå: »utan särskildt lof», så komme dessa arbetareskaror att gå fram ogeneradt hvar som helst utan att bry sig om den skada de kunde åstadkomma. Jag tror också, att det är öfverflödigt att hafva dessa ord stående der. Om man tager bort dem, skulle momentet lyda så: »De, som ombesörja flottningsarbetet ega tillträde till stränderna vid flottleden, der sådant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden». Jag tror att det är allt som behöfves och då har man icke precisit uppmanat till att flottningsmanskapet må rusa fram hvar som helst.

I afseende å andra momentet är jag af samma tanke som den föregående talaren, att orden »utan väsentligt hinder eller uppehåll» böra uteslutas, ty de kunna icke medföra någon nytta, men föranleda till en slags pröfningsrätt af odisciplineradt manskap och i händelse af rättegång gifva anledning till invändningar och trassel vid domstol. Jag yrkar således, att orden: »utan särskildt lof» måtte uteslutas i första momentet likasom orden: »utan väsentligt hinder eller uppehåll» i det andra momentet.

Herr Lagerstråle: Så vida genom borttagande af de ord i 1:sta momentet, mot hvilka den siste talaren rigtade en anmärkning, man kunde undanrödja den olägenheten att flottningsmanskap onödigtvis beträdde andras egor, så vore det visst en gagnelig sak, men jag föreställer mig, att det blir i alla fall detsamma. Hurudan början af paragrafen är, så står der dock den bestämmelsen: »der så-

dant för skadas afvärjande eller flottgodsets framförande i vattendraget är af nöden». Således är deri inlagdt ett betryggande att det icke får ske för andra ändamål. Då momentet är oförändradt antaget af Andra Kammaren, så synes mig den gjorda anmärkningen icke vara af den vigt att den bör föranleda antagande af olika ordalag i denna Kammare och såmedelst förorsaka ett sammanjemkningsförslag, som kanske blefve svårt att åstadkomma.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

I det senare momentet har Herr Asplund hemställt, att, i likhet med hvad Andra Kammaren beslutat, orden utan väsentligt hinder eller uppehåll skulle utslutas. Men gå de orden bort ur andra momentet, så är det verkligen icke mycket kvar af den i första momentet lemnade rättighet. Det skulle komma att lyda:

Väg eller stig öfver annans tomt, åker, äng, plantering eller andra egor, hvilka kunna deraf skadas, må dock ej tagas, om tillträde till stranden annorledes kan beredas.

Det är väl bra få fall, der jag icke kan bereda mig tillträde till stranden utan att gå öfver åker eller äng. Sjelfva flottningens natur är sådan att det icke kan undvikas att flottningsmanskaper, för att afböja ännu större skador icke allenast för de flottande, utan för jordegarna sjelfva, måste beträda och med skyndsamhet beträda stränderna för att, då vattnet är i fallande, få ut stockarne, så att vattendraget för dem ned. Skall då flottningsmanskaper göra omvägar för att komma fram, så åstadkommes derigenom i min tanke betydligt större men så väl för de flottande som för jordegarna. Det är i alla fall förutsatt, att den skada, som åstadkommes i följd af flottningen, skall af de flottande en för alla och alla för en godtgöras jordegaren. Utgår man från detta och medgifver man att skada som inträffat, skall gäldas, så hemställer jag om det är skäl att göra ett sådant stadgande att ännu större skada komme att inträffa, och detta tror jag blefve följderna om de ifrågavarande orden borttoges. Jag får för min del anhålla om bifall till denna paragraf i oförändradt skick.

Grefve Mörner, Oscar: Denna paragraf har ådragit sig en icke så liten uppmärksamhet och torde icke böra bifallas, innan man noga betänkt hvad deraf skall blifva en följd. Det är sagdt att flottningsarbete icke kan bedrifvas om ej flottningsmanskaper får tillträde till stränderna. Först och främst torde det icke alltid inträffa att behofvet att komma fram är så trängande, att man nödvändigt behöfver rusa fram hvar helst det än må vara. Vidare har man antagit att på vissa ställen man icke kan på vägar eller stigar komma ner till stranden utan stor tidspillan. Men det är också en fråga, som bör tagas i betraktande, att svenska medborgare skola kunna vara trygga i sina hemvist och icke nödgas se sina egor nedtrampade af en hord utaf flottningsmanskaper, som rusar ned till flodstranden och som kunde genom att göra en liten krok komma lika väl fram utan att taga väg öfver andras bördiga egor. På de stäl-

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*
(Forts.)

len, der stockarne framflyta så häftigt, lärer väl manskap böra följa med på stranden och för dem som gå till och från arbetet morgon och qväll gör det väl icke något, om de göra en liten omväg i stället för att gå öfver åkrar, ängar och planteringar, der de säkerligen skulle åstadkomma skada och besvär, ty större folksamlingar pläga just icke hafva så mycket försyn eller vara så samvetsgranna, utan det är dem temligen likgiltigt om de trampa ner det som tillhör andra. Det står visserligen i 10 § att för skada, som uppkommer, skola de flottande solidariskt ansvara. Men om denna 10 § blir antagen, så undrar jag i hvad mån den blir tillämplig. Man skulle då låta hålla syn och vidtaga åtgärder för skadans utrönande, men huru skall detta ske vid ett sådant tillfälle? Och hvilka kostnader skall det icke medföra? Det må väl vara, att det ligger stort intresse i flottningen och jag har hört omtalas att samhällets väl beror på att flottningen befrämjas på allt sätt. Men det ligger också något deruti att man visar, att det finnes aktning för andras rättigheter och att man får bibehålla sin egendom utan skadegörelse derå. Något verkligt behof af en så vidsträckt rättighet, som här är föreslagen, förefinnes icke, ty till stranden får manskapet komma och det till och med öfver åker, äng och plantering, om det är oundgängligen nödvändigt, men det är endast det jag vill förekomma, att man utan skäl tillgriper en sådan utväg till andras skada. Jag vågar tro att, huru många vänner flottningsintresset må ega, det likvisst äfven skall här finnas vänner till en fridsam eganderätt och att de skola förena sig om att afslå ett stadgande, som öppnar vägen för våld, men icke för rätt. Jag anhåller att dessa orden »utan väsentligt hinder eller uppehåll» måtte ur momentet utgå. Helst skulle jag velat antaga Herr Bergmansons förslag, men det är nu för sent, sedan Andra Kammaren bifallit första momentet oförändradt. Att man icke förr kommit att tänka på att göra den förändring i första momentet, som Herr Berginansons åsyftat, kommer väl deraf att man uti en Kongl. proposition icke vill ändra mera än hvad som är alldeles nödvändigt, utan låter den gå fram så oantastad som möjligt.

Herr von Koch: Denna paragraf och de yttranden, som i anledning af densamma här blifvit afgifna, bevisa bäst, att en lag, den må vara af hvad natur som helst, som medgifver, att lösa stockar må nedsläppas i strömdrag, icke kan finnas utan att de gröfsta ingrepp i eganderätten ega rum, något som, efter mitt förmenande, icke kan ursäktas annat än der förhållandena äro sådana, att ett mycket stort statsintresse är dermed förenadt. Ett sådant medgifvande må likväl endast lemnas såsom undantag för vissa trakter, men icke såsom regel för hela landet. Jag tror, som jag förut här yttrat, att, när 1811 års förordning tillkom, efter hörande af endast Konungens Befallningshafvande i några få län, der flottning existerade, så förestälde man sig icke att flottningsmanskapet skulle

löpa öfver åkrar, ängar och *planteringar*, ty man trodde väl knappt, att t. ex. planteringar funnos, der dylik flottning komme att ega rum. Det intresse, som skall befordras genom flottningen, är så stort och så koncentreradt, att i de delar af landet, flottning hädanefter kan behöfvas, man åtminstone i allmänhet icke bör tillåta sådana rena våldsgerningar som att låta manskap löpa öfver enskildes tomter och planteringar, utan öfverlemna åt egare af ångsåg eller exportör att på förhand träffa öfverenskommelse med jordegarna i fråga om flottningen. Jag skulle också kunna vara med om det sättet, om man vill sätta denna lag i paritet med allmän lag, att man tillåter expropriation för de delar af stranden, som behöfvas för att man skulle kunna verkställa flottning utefter densamma. Men att dekretera att öfver hela Sveriges rike ett så vidsträckt tillstånd, som det ifrågavarande, lemnas och dertill införes i civillagen, det finner jag, minst sagdt, i högsta grad betänkligt och skulle därför helst stryka hela paragrafen. Vill man icke göra det, så må man bevilja återförvisning, men jag är mest böjd för att yrka afslag, då det finnes andra utvägar för att få denna sak ordnad.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)*

Herr Sundell: Jag har hittills sutit alldeles tyst under behandlingen af detta lagförslag, men må det nu vara mig tillåtet att yttra några ord om förevarande paragraf, som är öfverensstämmande med motsvarande paragraf i Kongl. Maj:ts proposition. Jag kan icke underlåta att dervid erinra Kammarens ledamöter om de högst betydliga förarbeten, som egt rum, innan denna proposition inkommit till Kamrarna. Man har, att börja med, Lagkomiténs och 1:sta Lagberedningens förslag, derefter 1:sta Vattenrättskomiténs, vidare 2:dra Vattenrättskomiténs, öfver hvilket förslag Högsta Domstolen hördes, och ändtligen Nya Lagberedningens första förslag, tillkommet efter adjunktion af sakkunnig man. Detta förslag har utdelats vidt och bredt, till alla personer i landet, af hvilka man hoppats kunna erhålla upplysningar i frågan, ja, utdelningen har varit så vidsträckt, att ett exemplar till och med tillsändts mig. Sedan Beredningen vidtagit de ändringar, hvartill de inkomna svaren föranledde, ingafs till Kongl. Maj:t förslaget, hvilket understöddes Högsta Domstolen, och slutligen, efter det de anmärkningar, Högsta Domstolen gjort, blifvit uppmärksammade, kom förslaget i form af Kongl. proposition till Riksdagen; och är propositionen nu af Lag-Utskottet behandlad. Jag vill fråga, hvilket lagförslag har förut blifvit så sälladt och siktadt.

De stora skador, om hvilka talaren från Jemtland yttrade sig, har jag i Kopparbergs län aldrig hört talas om. Jag är också öfvertygad, att flottningsbolagen vid inträffande skador betala blott för att undvika tvister, och jag tror att de göra det äfven der anspråken på skadestånd äro obilliga. Den målning, som gjordes af flottningsmanskapet och dess framfart, var för mig främmande. Jag har aldrig hört talas om något dylikt, och således vågar jag tro, att

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.

(Forts.)

om ock farhågorna på ett eller annat ställe varit befogade, hafva de dock icke realiserats på långt när öfver allt. Jag får förklara, ehuru det kanske är öfverflödigt, att saken rörer icke mig personligen. Jag är icke, har icke varit och blifver säkerligen aldrig delegare i något sågverksbolag, utan det är för sakens skull jag uppträder. Jag ber att få instämma med Utskottets ordförande, och vågar jag för min del hålla före, att någon fara genom antagande af den 5 § icke är för handen. Jag bör kanske tillägga, att för »söderländingarne i nordnen», dit jag exempelvis räknar Herrar östgötar och blekingsbor, saken måhända icke är riktigt klar. Det är ju ganska förlåtligt, då flottning icke försiggår i deras trakter. Man bör likväl komma ihåg, att stora arbeten och betydliga kostnader måste mångenstädes nedläggas, innan en flottning kan ega rum, äfvensom att stora skogstrakter, der, så vidt man vet eller kan ana, yxhugg aldrig förr varit hörddt och som saknat nästan allt värde, hafva numera, sedan flottning kommit till stånd, fått ett högt sådant. Den föreslagna förordningen om allmän flottled är af synnerligt stor betydelse för de orter, der flottning eger rum; och, under anhållan om ursäkt för det jag kanske yttrat mig utöfver hvad den nu föredragna paragrafen innehåller, yrkar jag bifall till Utskottets förslag.

Herr Widmark: Äfven jag får yrka bifall till paragrafen oförändrad. Det är nemligen så vid flottlederna, att det mycket ofta inträffar sådana förhållanden, att den minsta tidsutdrägt kan åstadkomma stora skador. Om t. ex. flottningssmannskapet befinner sig på långt afstånd och ser att det börjar bilda sig ett »fäste», som det heter, så är det helt naturligt att de springa den genaste vägen just för att förekomma att skador skola uppstå. Detta är något, som ofta förekommer; och med eller utan tillåtelse kommer det i praktiken att så tillgå, som jag här omförmält, om man också genom detta lagbud gör manskapet till lagbrytare. Detta vill jag dock för min del icke vara med om, utan yrkar bifall till paragrafen oförändrad.

Herr Nyström: Jag finner mig föranlåten att yrka bifall till denna paragraf oförändrad, så mycket mer som det ofta kan inträffa, att ett ängskifte har eu utsträckning af ända till $\frac{1}{4}$ mil från ett vattendrag, och i sådan händelse skulle, om de ifrågavarande orden utströkos ur denna paragraf, flottningsfolket, för att komma på andra sidan om detta ängskifte, nödgas gå en omväg af $\frac{1}{4}$ mil.

Herr Jöns Pehrsson: Jag är i denna sak fullkomligt ense med Herr von Koch. Af representanterna från Norrland hafva vi hört, huru der tillgår, att eganderätten icke tyckes mycket respekteras der, och jag har sjelf varit utsatt för något sådant, som nu är fråga om. Jag och de andre, som voro utsatta för detsamma, kunde

icke få någon ersättning för den oss tillfogade skadan förr än efter många om och men. Då flottningsmanskaper efter gamla lagen icke egde rätt att beträda vår jord och icke var tillräckligt talrikt att bruka våld, förbjödo vi dem att beträda en mycket inbjudande trädgård, som de icke kunde komma förbi, och på sådant sätt lyckades vi få ersättning för de många skador, som flottningsmanskaper verkligen gjort. Vill man nu hafva i lag stadgadt, att de skola få gå hvar som helst, skola de naturligtvis utan all försyn begagna denna rätt. Emellertid får jag väl finna mig deri, om beslutet blir sådant, men icke tror jag, att det är tillbörligt, då man å andra sidan icke anser sig kunna tillåta att den, som vill bygga ett vattenverk, skall kunna söka försäkra sig om bestånd för det, han bygger.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

Jag förenar mig med Herr von Koch och yrkar afslag å paragrafen.

Grefve Mörner: Sedan jag sist hade ordet, hafva tre talare yttrat sig för bifall till denna paragraf oförändrad, men jag skall anhålla, att något litet få granska hvad de sagt.

Den förste talaren, representant för Dalarne och bosatt i Falun, hemtade den egentliga styrkan i sin bevisning derifrån, att tvenne komitéer, Lagberedningen, Justitiedepartementet och ho vet allt hvilka hade granskat detta förslag, och han ansåg att det därför var så väl beredt och så godt, att det omöjligen kunde göras bättre. Går man in på denna grundsats, böra då aldrig några lagförslag framläggas för Riksdagen annat än möjligen pro forma, ty, så vidt jag vet, hafva alla lagförslag tillförene gått precis eller i det närmaste, möjligen med uteslutande af en komité, samma väg, och vi hafva icke uppfattat vår *pligt* att icke granska, utan tagit oss friheten att ändra dem.

Den andre talaren sade, att det är naturligt att flottningsmanskaper springer den genaste vägen. Men hvarför nödvändigt så, om de kunna komma fram på en *annan, föga längre väg*? Får denna paragraf blifva oförändrad, vill jag *dock våga försäkra*, att de utan allt skäl och behof springa genaste vägen, utan afseende på hvilken skada de göra, och det är just detta jag vill söka hindra.

Den tredje talaren anförde ett argument, som förmodligen föreföll honom sjelf fruktansvärdt, men jag tror ändock att jag skall kunna reda mig derför. Han sade, att det kunde hända att en ängsmark var $\frac{1}{4}$ mil lång och att, om paragrafen icke blefve oförändrad antagen, skulle i sådant fall flottningsmanskaper blifva helt och hållet utestängdt från vattendraget. Deremot förekommer för det första att paragrafen innehåller, att de få gå öfver annans tomt etc., om tillträde till stranden ej annorledes kan beredas. Således, om det icke finnes någon annan väg, få de äfven gå öfver åker och äng m. m. Och skulle det nu så vara, att en flottningschef vore rädd för besvär för sina karlar, finnes det ju ingenting, som hindrar honom att göra upp aekord med jordegaren att få gå fram öfver

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.

(Forts.)

hans mark mot ersättning. Han slipper då process, hvilket ju är en stor vinst. Jag tror därför, att denna $\frac{1}{4}$ mil icke heller behöfver så mycket tagas i betraktande. De reda sig nog äfven med den, om de blott blifva tvungna att iakttaga hofsamhet och icke uppmuntras att rusa fram som vildar. Skulle en sådan der förfärlig stockning uppstå och hota att dämna upp och bilda öfversvämning, så ligger det påtagligen i jordegarens intresse att få den bort, och jag tror, att om då flottningssmanskpet låg och sof, skulle han skicka bud och väcka dem för att få faran undanröjd, ty han skulle sjelf lida kanske mest af en öfversvämning. Jag har icke hört framställas något skäl, som tillräckligt talat för dessa ords bibehållande, och vidblifver derfor mitt yrkande. Att helt och hållet afslå paragrafen kan jag ingalunda vara med om, ty det vore att dräpa hela lagen; men jag tror, att denna lag behöfves, men att den bör modifieras och rättas, så att den blir tjenlig och helsosam för *hela* landet, hvilket väl är det man bör eftersträfvä med all lagstiftning.

Herr Widmark: För att för Kammaren göra klar min mening, då jag sade, att flottningssmanskpet sannolikt springer den genaste vägen, ber jag att få fästa uppmärksamheten derpå, att vid flottning och då timmer flyter i massor det galler, för att förekomma skada, att ögonblickligen söka lösa första, andra och tredje stocken, emedan det sedermera är för sent. Får det bilda sig ett grundband, blir det ofta nog en dam, och om det då skulle vålla något väsentligt uppehåll eller vara en krokväg att undvika beträdandet af en jordegares område, tror jag att folket, för att förhindra större skadas uppkomst, tager en så gen väg som möjligt, hvilket under sådana förhållanden äfven bör vara tillåtet, likasom helt säkert jordegaren vara tacksam därför.

Jag yrkar fortfarande bifall till paragrafen oförändrad.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att till följd af de yrkanden, som under densamma blifvit afgifna, komme paragrafens två moment att göras till föremål för särskilda propositioner; och hade, hvad första momentet beträffar, yrkats dels bifall till detsamma oförändradt, dels af Herr *Bergman-son*, att momentet skulle antagas med den förändring, att i stället för orden: »Utan särskildt lof må de, som ombesörja flottningsarbetet, ega tillträde», införas orden: »De, som ombesörja flottningsarbetet, må ega tillträde», och dels slutligen afslag å momentet.

Härefter framställdes propositioner på dessa yrkanden, och förklarade Herr Talmannen, efter att hafva förnyat propositionen på bifall till momentet oförändradt, denna proposition vara med öfvervägande ja besvarad.

Sedan Herr Talmannen vidare omförmält, hurusom, hvad andra

momentet vidkomme, yrkanden blifvit gjorda dels om detsammas antagande utan ändring, dels om bifall till momentet med uteslutande af orden: »utan väsentligt hinder eller uppehåll», och dels slutligen om afslag å merberörda moment; framställdes propositioner på dessa yrkanden och förklarades propositionen på bifall till momentet oförändradt vara med öfvervägande ja besvarad.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*
(Forts.)

Votering äskades; till följd hvaraf och efter det Kammaren, uppå Herr Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till momentet med ofvanberörda ändring, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande voteringsproposition:

Den, som bifaller 2:dra momentet i 5 § af Lag-Utskottets förslag till förordning om allmän flottled, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles momentet med uteslutande af orden »utan väsentligt hinder eller uppehåll».

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 39.
Nej — 40.

6 §.

Herr Asplund: Vi komma här till den första af de paragrafer, som handla om ersättning till jordegare, vattenverksegare m. fl., som lida skada till följd af flottning. Den 6 § säger helt kort och godt, att sådan skadeersättning skall gifvas och det till högsta skäligen belopp. Derpå följer den 7 §, som talar om så beskaffadt intrång i eganderätten, att expropriation bör ega rum. Kommer så 8 §, som innehåller stiftelse af en ny instans i sådana frågor, en slags skiljomanndomstol, som har rätt att icke allenast bedöma skadan, utan äfven i första hand afgöra alla tvistefrågor, hvarpå hela skadestandsfrågan beror. Derefter hafva vi den 9 §, som innehåller att ersättning för stadigvarande skada skall på förhand bestämmas, vare sig i årlig afgift eller annorledes; och slutligen den 10 §, som stadgar, att för viss skada svara de flottande solidariskt.

Inom Utskottet har jag framställt åtskilliga betänkligheter mot det sätt, hvarpå dessa skadestandsfrågor äro ordnade, men mina åsig-

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)

ter vunno icke gehör. Jag önskade att man skulle taga sig mera tid för att få dessa frågor bättre ordnade, än jag ansåg dem vara, men man ville icke gå in derpå. Jag framställde åtskilliga anmärkningar i detalj, hvilka sedermera upptogos i särskilda reservationer och i sådan form kommit fram till Kamrarnes kännedom. Jag hade derföre icke egentligen tänkt besvara Kammaren med att nu anföra mina allmänna betänkligheter mot det sätt, hvarpå dessa frågor ordnats. Den knappa majoritet, som i nästföregående paragraf nyss med möda lyckades att gifva ett något starkare skydd åt jordegaren, häntyder derpå, att intresset för ett sådant skydd här icke är så synnerligen starkt, att jag vågar hoppas någon genomgående förändring i dessa paragrafer. Emellertid har denna paragraf blifvit af Andra Kammaren återremitterad dels i syfte att få en sådan förändring, som en reservant påyrkat, nemligen att här icke skulle talas endast om skada, utan äfven om kostnad, dels ock, efter hvad jag sport, i syfte, att Utskottet skulle taga i öfvervägande huruvida icke, såsom vid expropriation, skadeersättningen borde utgå med fulla värdet och hälften derutöver. Icke allenast på den grund, att Andra Kammaren återremitterat paragrafen, utan äfven derför att det torde vara skäl att något mera besinna sig på det sätt, hvarpå dessa frågor böra ordnas, ber jag derför att få yrka återremiss.

Jag skall likväl först påpeka några brister såväl i förevarande, som i den 10 §, då rätt att yttra sig öfver båda blifvit medgifven. Jag skulle för min del anse ytterst viktigt, att i denna paragraf icke allenast bestämdes att skadestånd skall gifvas och på hvad sätt, utan äfven att det någorlunda tydligt uttrycktes, *hvem* som skall ersätta den ena eller andra sortens skada. Såsom af paragrafen finnes, är detta dock icke nu händelsen. Här kan uppstå ganska betydlig tvekan, huru långt den solidariska ansvarigheten efter 10 § sträcker sig, äfven efter det förtydligande som Utskottet der sökt göra. Skadan delas, såsom man finner af 6 §, hufvudsakligen i sådan, som uppstår i följd af flottleds ordnande det vill säga de byggnader, som derför äro nödiga, och sådan, som uppstår i och genom flottningen eller i följd af densamma. Nu medger Lagberedningen i sina motiv, att det i många fall är ganska svårt att skilja emellan dessa båda sorters skada. Såsom exempel anföres det fall, att uppdämning sker till följd af användandet af en byggnad, som varit nödvändig för flottleden och Beredningen uttalar tvekan, till hvilkendera klassen skadan i nämnda fall skall hänföras. Hänföres den till 10 § och skall solidariskt gäldas af de flottande, vet man således hvem ersättningen bör drabba och den lidande kan utan dröjsmål vända sig mot honom. Men å andra sidan kan man tänka sig, att skadan skulle hänföras till sådan, som uppkommit af sjelfva flottledens inrättande, och hvem som då skall ersätta den, derom nämnes intet, utan meningen torde vara att hänvisa till de allmänna grunderna för skadestånds gifvande och då kan tvekan i många fall uppstå, såsom t. ex. huruvida skada, som uppkommer till följd af bristande underhåll af

skyddsbyggnader, skall gäldas af så kallad oktrojnehafvare, hvilken berörda underhåll kan åligga, eller de flottande, hvilkas virke gjort skadan endast till följd af bristen i nämnda underhåll m. m. När man i 8 § infört en första domstol, bestående af skiljomän, som efter min uppfattning icke skola inskränka sig till att bedöma skadans belopp, utan med full domsrätt afgöra alla på skadeersättningsfrågan inverkan tvister, således i första rummet *om* skada skett, i andra *hvem* som vållat skadan och i tredje, *om* den solidariska ansvarigheten skall drabba någon, synes det mig vara ytterst viktigt för jordegaren eller annan, som lidit skadan, att man så noggrant som möjligt bestämmer, hvilken sort af skadeersättning, som skall drabba den ene eller andre, så att det icke i hvarje fall blir allt för mycket beroende på dessa skiljomäns omdöme. Dessa väljas väl i allmänhet med hänsyn till sin lämplighet att uppskatta skadan, men icke med hänsyn till förmågan att bedöma de tvistefrågor, hvarpå hela skadestandsfrågan beror; och det är således ytterst viktigt, på det icke allt för många frågor må behöfva fullföljas från skiljomannadomstolen till allmän domstol, att man så vidt möjligt klarar dessa förberedande frågor, för att bespara den till ersättning berättigade allt för mycket krångel. Ty då man medgifver ett sådant intrång på jordeganderätten, som flottled nödvändiggör, är det af vikt att man söker tillförsäkra jordegaren rätt att snabbt, säkert och utan kostnad utfå den skadeersättning, hvartill han är berättigad. För min del tror jag icke att detta blir förhållandet enligt föreliggande förslag och anser därför, att dessa paragrafer böra tagas i förnyadt öfvervägande inom Lag-Utskottet.

Jag skulle kunna påpeka några flera fall t. ex. strandegarens ställning i denna fråga. Enligt 10 § äro alla, som flotta, skyldiga att bedrifva flottningen gemensamt och för sådant ändamål bilda en flottningsförening. Enligt 11 § är denna förening, vare sig, att den själf bygger de skyddsbyggnader, som erfordras, eller låter det ske genom annan, skyldig att ersätta *all* skada, icke allenast den, som sker genom flottningen, utan äfven den, som uppkommer i följd af bristande skyddsbyggnader eller genom för stort intrång i vattendraget. Aberopade § 10 innehåller emellertid rätt för strandegare att för husbehöfvirke från egen skog icke behöfva deltaga med de öfrige i gemensam flottning eller ingå i deras flottningsförening, när han kan själf framflotta sitt berörda virke utan sammanblandning med de andras. Nu vill jag fråga: är strandegaren för sitt husbehöfvirke, då han är fri från att ingå i flottningsföreningen, också fri från att deltaga i skadeersättning? Vänder man sig till 10 §, innehåller den att alla, som flotta, skola vara ansvarige för skadan, men ser man åter på det förhållande, som flottningsstadgan omtalar, att de flottande skola bilda en förening, så står det, att det är denna förening, till hvilken strandegaren icke behöfver höra, som skall ersätta skadan. Frågan synes mig icke vara genom förslaget klart besvarad.

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.*

(Forts.)

Det är måhända icke heller så alldeles klart, hvilken betydelse den 10 §:ens stadganden om den solidariska ansvarigheten hafva gent emot de gamla flottlederna. Jag har vändt mig till en och annan af dem, som haft med frågans förberedande behandling att göra, och dervid från ett håll fått till svar, att dessa stadganden alldeles icke röra de gamla flottlederna. Men om jag läser motiven för lagen, står det alldeles uttryckligen, att äfven med afseende å de gamla flottlederna skall detta solidariska ansvar gälla och att således 10 § är på alla, som flotta, äfven i gamla leder tillämplig. Nu ser man, att till och med mellan sjelfva lagstiftarne uppstår tvekan, hvad som menas med det ena eller andra stadgandet, och då så är, huru kan man begära, att myndigheterna, som icke hafva med lagstiftningen att göra, skola med säkerhet kunna tillämpa lagen?

Jag vill icke trötta Kammaren med flera detaljer, men då Andra Kammaren återremitterat såväl den 6 som den 10 §, synes mig önskligt att äfven denna Kammare fattar samma beslut och jag tager mig nu friheten att i afseende å den 6 § framställa sådant yrkande.

Herr Samzelius: Då den föregående ärade talaren ansett det lämpligt att här framlägga frågans så att säga inre behandling inom Utskottet, ber jag att äfven få något dermed fortsätta. Det är en sanning, att vid frågans behandling, hvilken var mycket grundlig, uppkastade den föregående talaren allt emellanåt tvifvelsmål, spörsmål o. s. v., och han var, såsom han sjelf en gång skämtsam uttryckte sig, ett negativt lagstiftningssnille, men det positiva kom aldrig fram, utan anmärkningarna togo alltid form af dubier om huru lagen skulle förstås, om huru den borde skrivas o. s. v., men då man sporde honom huru han ville hafva det, gaf han aldrig något svar, och det har han icke heller nu gjort. Jag hemställer då, om det varit lämpligt, att Utskottet för sådana dubiers skull uppskjutit frågans behandling, då Utskottet haft sig anförtrodt så många viktiga lagstiftningsfrågor vid denna Riksdag, att jag nästan tviflar på, att Utskottets tid blir tillräcklig. Vid föredragning af förevarande paragraf har icke heller blifvit formuleradt något motförslag och icke ens någon anmärkning deremot gjord, utan gälla de anmärkningar, som framstälts, de följande paragraferna, och skall man diskutera alla möjliga paragrafer på en gång, så går det här i Kammaren som i Utskottet, nemligen att man ej kommer ur fläcken. Jag anhåller om bifall till paragrafen, och anser det icke vara skäl att återremittera den endast derföre, att Andra Kammaren gjort det.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad och Herr Talmanen upptagit de derunder gjorda yrkanden å dels bifall till den förevarande paragrafen, dels återremiss deraf, framställdes propositioner på dessa yrkanden och besvarades, den första med många ja, blandade med nej, och den senare med många nej, blandade med ja; hvaruppå

och efter det propositionen på bifall till paragrafen förnyats samt med många ja, blandade med nej, besvarats, Herr Talmannen förklarade sig nu hafva funnit ja öfvervägande.

*Förordnings-
förslag om all-
män Rottled.*

(Forts.)

7:de §.

Bifölls.

8:de §.

Herr Lagerstråle: Denna paragraf skiljer sig från den Kongl. propositionen hufvudsakligen i det senare momentet, hvilket i den Kongl. propositionen lyder så: »Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, med mindre domaren eller Konungens Befallningshafvande annorlunda förordnar». Enligt Utskottets förslag lyder deremot momentet: »Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet, der ej domaren eller öfverexekutor annorlunda förordnar; den af parterne, som med beslutet ej nöjes, dock ej förment att tvisten under Rättens pröfning draga, så framt han sin talan instämmer inom nittio dagar från det skiljemännens beslut honom tillställes. I skiljemännens beslut skall tydlig hänvisning lemnas om, hvad den missnöjde har att iakttaga för tvistens dragande under Rättens pröfning». Här skulle således åt skiljemännen beredas en ställning, som är att jemföra vid en domstolsinstans. Hvad de sagt skulle blifva giltigt, derest man icke inom föreskrifven besvärstid klagade hos domstol. Det har synts mig, att ett sådant stadgande icke vore fullt lämpligt, utan att hvad som föreslås i den Kongl. propositionen är alldeles tillräckligt. Hvad skiljemännen säga blir i allmänhet naturligtvis grunden för den ersättning, som kommer i fråga, och det går ju ock i verkställighet, såvida icke från domaren eller Konungens Befallningshafvande inhibition meddelas. Hvarför skall man då bilda en särskild instans och göra sättet att gå till väga mindre enkelt och praktiskt mot hvad föreslaget är? Det kan ju visserligen hända, att ibland jordegarna och ibland timmeregarne finna den af skiljemännen bestämda ersättning vara för högt tilltagen, och då må det vara den missnöjde obetaget att gå till domaren, men att bilda en särskild instans kan jag för min del icke tillråda.

Mot de af Utskottet gjorda ändringar i första momentet har jag ingen anmärkning att göra, utan biträder desamma. Jag anholder derföre att särskilda propositioner må framställas på de särskilda momenten och att första momentet godkännes såsom Utskottet föreslagit det, men att i det andra momentet den Kongl. propositionen antages, endast med iakttagande deraf, att orden »Konungens Befallningshafvande» utbytas mot »Öfverexekutor».

Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)

Herr Samzelius: I olikhet mot Lag-Utskottets högt ärade ordförande anser jag det ligga i båda parternas intresse, att en uppkommen stridighet må så snart som möjligt blifva definitivt afgjord. Det kan icke vara till fördel för någondera parten att veta, att detta Damoclessvärd hvilat öfver dem och att ej veta om ej rättegång skall upptagas förrän kanske om 10 år. Det lär äfven möta svårigheter för det bolag, som bestrider flottningen, att kunna göra upp sina affärer förrän denna tid gått tillända, och redan af detta skäl måtte det vara för bolaget af synnerlig vigt att inom kort få veta, hvilka skadeersättningsanspråk kunna uppkomma till följd af årets flottning. Här har sagts, att genom Utskottets förslag skulle bildas en ny domstolsinstans, men det kan jag icke finna. Enligt Kongl. Maj:ts förslag skulle synemännens beslut få öfverklagas inom 10 år, enligt Utskottets inom 3 månader, men denna olika tidsbestämmelse skapar ingen ny instans. Atskilliga analoga fall finnas, der sådana ersättningsfrågor blifva pröfvade af skiljemän och der viss kort tid är föreskrifven, inom hvilken klagan mot örrättningen får föras. Så t. ex. i fråga om skada, försorsakad af husdjur å främmande egor. Om härvidlag synemännens utlåtande icke klandras inom tre månader, vinner förrättningen laga kraft, och jag har icke hört någon klaga häröfver, utan anse alla det för en fördel att få dessa frågor fort afgjorda. På ungefär samma sätt förhåller det sig med husesyner mellan enskilda personer, hvilka få förrättas af ett par nämndemän, och der bestämmas ersättningsbelopp, som kunna gå till vida högre summor än här kunna komma i fråga, men föres ej klagan öfver den synen inom viss föreskrifven tid, så vinner den laga kraft. Ett sådant stadgande har väckt allmän belåtenhet, ty förr klagade man öfver, att en husesyn icke kunde vinna laga kraft. En fördel för begge parterna måste det väl vara, att man inom kort tid får veta om uppskattningen kommer att godkännas eller icke och att detta ej skall bero på åtskilliga omständigheter, som kunna inträffa under 10 år, huruvida rättegång skall uppstå. Jag anser Utskottets förslag, hvilket är byggt på hufvudsakligen samma grund, som Lagberedningens väl genomtänkta förslag, hafva företräde framför Kongl. Maj:ts proposition i detta fall, och jag anhåller därför om bifall till den nu föredragna paragrafen i dess helhet.

Herr Statsrådet Almqvist: Jag ber att få erinra Kammarrens ledamöter om, hurusom den lydelse, denna paragraf fått i Kongl. Maj:ts proposition, öfverensstämmer med de åsigt, som i Högsta Domstolen yttrats i afseende å olämpligheten af att tillskapa en ny instans. Det är sant att i några fall, som af den föregående talaren omnämndes, en dylik skiljomannadom som den här ifrågasatta vinner laga kraft, såvida den icke öfverklagas inom viss tid. Men det stadgande, som i sådant afseende senast tillkommit och är jemförligt med förevarande, förekommer i sjölagen, och det är i öfverensstämmelse med denna lags innehåll i fråga om skiljomannainstitutet,

som Kongl. Maj:ts proposition är affattad. Jag tror, att det vore rätt att icke afvika från den lagstiftning i detta ämne, som sålunda senast gjort sig gällande.

*Förordnings-
förslag om all-
män Rottled.*

(Forts.)

Herr Samzelius: Med anledning af den ärade Chefens för Justitiedepartementet yttrande, ber jag att få nämna, att det finnes en lagstiftning, tillkommen efter sjölagens antagande, som går i samma syftning, som Lag-Utskottets förslag, och denna lagstiftning förekommer i Utsökningslagen. Det nu förekommande fallet är analogt med det i Utsökningslagen, ty enligt denna lag skall den, som vill söka återvinning af ett utgifvet belopp göra detta inom sex månader. Detta är stadgadt för att man sedan skall vara viss på att behålla den ersättning man fått. Skulle nu här icke någon tid föreskrifvas, inom hvilken skiljemännens utlåtande vunno laga kraft, så vore man ej säker förr än efter 10 år att få behålla den tillerkända skadeersättningen. För min del har jag städse velat göra allt hvad jag kunnat för att förekomma och minska tvister, men då jag fruktar, att det Kongl. förslagets antagande i denna del kan gifva anledning till många rättegångar under den öfverflödigt långa besinningstiden af 10 år, finner jag mig af denna anledning nödgad att fortfarande motsätta mig detsamma och anser Utskottets förslag i denna punkt ega företräde.

Herr Jöns Pehrsson: Jag är fullkomligt ense med Herr Samzelius i detta afseende och jag vågar nu yttra hvad jag sade för ett par dagar sedan, eller att det bästa Utskottet gjort vid denna förordning är just denna paragraf likasom det bästa, Utskottet gjort vid den andra förordningen, var då det utslöt en paragraf.

Jag yrkar bifall till Utskottets förslag.

Herr Sundell: Jag anhåller endast att få fästa uppmärksamheten på en liten inadvartens, som är begången af Lag-Utskottet i förevarande paragraf. Här står: »Varder till ersättning dömdt, skall den ersättningsskyldige ock förpligtas att gälda kostnaden så väl för sjelfva syneförrättningen som ock för de åtgärder, den skadelidande haft nödigt vidtaga för att sin talan styrka och utföra; sättes ej ersättningen högre än *han* före synen bjudit, stånde hvar» etc. Detta *han* såsom paragrafen nu lyder, syftar på den *skadelidande*, då det deremot naturligtvis måste hänföra sig till den *ersättningsskyldige*. Måne icke, då Andra Kammaren återremitterat paragrafen, denna Kammare borde fatta enahanda beslut. Jag får vördsamt yrka återremiss.

Herr Anderson: Jag har intet att erinra mot Utskottets förslag i denna paragraf, men lika med Utskottets ordförande finner jag dock lämpligt att orden »Konungens Befallningshafvande» utbytas mot »Öfverexekutor», äfvensom jag önskar, att den af Herr Sundell

Förordnings-
förslag om all-
män fotiled.

(Forts.)

gjorda anmärkning beaktas. Det andra stycket af denna paragraf kan måhända i afseende å redaktionen lemna rum för en anmärkning. Der står först: »Hvad de fleste skiljemännen säga skall, änskönt någondera parten vill söka domaren, gå i verkställighet». Der förutsättes således, att hvilkendera parten som helst kan söka domaren och då behöfver åtminstone icke längre ned i stycket stadgas, att det icke är förment den af parterna, som med beslutet ej nöjes, att draga tvisten under rättens pröfning. Jag tror, att man med bibehållande af samma innehåll skulle kunna gifva paragrafen en bättre formulering, och då Andra Kammaren återremitterat paragrafen, anhåller jag, att äfven denna Kammare måtte återremittera den i nu angifna syftning. Det är icke likgiltigt huru en lag är stiliserad; den bör vara skrifven så väl som möjligt.

Herr Samzelius: Jag vill icke vara envis, men jag tror, att i afseende å redaktionen hafva de gjorda anmärkningarna icke någon befogenhet. Lagförslaget har af Lagberedningen blifvit noggrant utarbetadt och uttänkt och i formelt afseende har, så vidt jag erinrar mig, det icke lemnat rum för någon anmärkning i Högsta Domstolen, utan de der framställda anmärkingar afsägo sjelfva saken. Jag anhåller därför fortfarande att Kammaren ville, utan afseende å den af Medkammaren beslutade återremiss, bifalla paragrafen.

Sedan öfverläggningen härefter förklarats slutad, yttrade Herr Talmannen, att, på sätt yrkadt blifvit, den förevarande paragrafens tre moment komme att blifva föremål för särskilda propositioner; och hade, hvad första momentet anginge, yrkanden gjorts dels om bifall till detsamma och dels om momentets återförvisning.

Härefter framställde Herr Talmannen proposition på bifall till första momentet, och då dertill svarades många ja jemte några nej, förklarades ja hafva varit öfvervägande.

Efter förmälan, att, hvad andra momentet beträffade, hade yrkats dels bifall till detsamma, dels momentets antagande med den lydelse, Kongl. Maj:t föreslagit, dock med utbyte af orden »Konungens Befallningshafvande» mot ordet »Öfverexekutor», dels slutligen momentets återförvisning; framställde Herr Talmannen propositioner på dessa yrkanden samt förklarade propositionen på bifall till momentet vara med öfvervägande ja besvarad.

Herr *Lagerstråle* begärde votering.

Sedan Kammaren, uppå Herr Talmannens framställning, såsom kontraposition vid voteringen antagit bifall till den af Kongl. Maj:t för momentet föreslagna lydelse med ofvan sagda ändring, uppsattes, justerades och anslogs följande voteringsproposition:

Den, som bifaller 2:dra momentet i 8 § af Lag-Utskottets förslag till förordning om allmän flottled, röstar

*Förordnings-
förslag om all-
män flottled.
(Forts.)*

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages momentet med den lydelse, Kongl. Maj:t föreslagit, dock med utbyte af orden Konungens Befallningshafvande mot ordet Öfverexekutor.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—35.

Nej—32.

Den ifrågavarande paragrafens tredje moment blef härefter, uppå gjord proposition, af Kammaren bifallen.

9 §.

Bifölls.

Den vidare föredragningen af Utlåtandet uppsköts till eftermiddagens sammanträde och Kammaren åtskildes kl. 3 e. m.

In fidem
O. Brakel.